

Hedersrelaterade brott

Informationsklass Öppen

Tillsynsrapport 2025:3

Polismyndigheten, rikspolischefens kansli, oktober 2025

Polismyndigheten, tillsynsenheten

Utgivare: Polismyndigheten, Rikspolischefens kansli, 106 75 Stockholm
Diarienummer: A059.138/2025, Saknr: 128
Omslagsfoto: Minna Ridderstolpe, Polismyndigheten
Upplaga: Intrapolis

Innehåll

Sammanfattning	4
Förkortningar.....	6
1 Uppdrag och genomförande	7
2 Hedersrelaterade brott.....	9
3 Rättslig reglering.....	12
4 Styrning och ledning.....	16
4.1 Bakgrund.....	16
4.2 Iakttagelser.....	19
4.3 Bedömning.....	20
5 Utredningsåtgärder	22
5.1 Bakgrund.....	22
5.2 Iakttagelser.....	22
5.3 Bedömning.....	25
6 Riskbedömningar på individnivå	27
6.1 Bakgrund.....	27
6.2 Iakttagelser.....	28
6.3 Bedömning.....	29
7 Barnkonventionen.....	31
7.1 Bakgrund.....	31
7.2 Iakttagelser.....	32
7.3 Bedömning.....	34
8 Samverkan.....	35
8.1 Bakgrund.....	35
8.2 Iakttagelser.....	38
8.3 Bedömning.....	39
9 Uppföljning	41
9.1 Bakgrund.....	41
9.2 Iakttagelser.....	41
9.3 Bedömning.....	43
10 Rekommendationer.....	44
Bilaga 1	45
Direktiv.....	45
Bilaga 2	48
Beslut	48

Sammanfattning

Tillsynsenheten har genom en inspektion granskat Polismyndighetens förmåga att identifiera, bedöma och utreda hedersrelaterade brott. Vid inspektionen har även granskats i vilken utsträckning som initiala och strukturerade riskbedömningar genomförs, hur kraven i barnkonventionen beaktas i ärenden som rör barn och heder samt hur och i vilken utsträckning som samverkan sker med andra myndigheter och aktörer. Därutöver har eventuella behov av förbättrad vägledning för utredning av hedersrelaterade brott undersökts.

Under inspektionen har handlingar granskats och ett 70-tal intervjuer genomförts med medarbetare och chefer på alla nivåer i tre av Polismyndighetens polisregioner.

Hedersrelaterade brott är enligt den definition som används av Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten brott som helt eller delvis begås för att bevara eller återupprätta en persons eller familjs, släkts eller annan liknande grupps anseende utifrån en föreställning om heder.

Att bekämpa hedersrelaterad brottslighet, samt annat våld och förtryck i nära relation, är en prioriterad fråga för regeringen. Detta märks bland annat genom att lagstiftningen på området utvecklats i hög takt de senaste åren och genom uppdrag och styrning till Polismyndigheten och andra myndigheter. I budgetpropositionen 2025 skriver regeringen bland annat att mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck utgör allvarlig brottslighet.

I Polismyndighetens strategiska verksamhetsplan för 2025–2027 slås fast att brott mot särskilt utsatta brottsoffer ska prioriteras och att brottsbekämpningen ska ske i samverkan med fler samhällsaktörer. Dock framgår inte att arbetet inkluderar hedersrelaterade brott, utan det som nämns som exempel på brott med särskilt utsatta brottsoffer är brott i nära relation, brott mot barn och sexualbrott. Tillsynsenheten ser att det inom Polismyndigheten finns behov av att tydliggöra att hedersrelaterade brott är en del av arbetet med särskilt utsatta brottsoffer och således ett prioriterat område.

Att i ett tidigt skede kunna identifiera och bedöma om heder kan vara ett motiv till ett brott har betydelse för att rätt utredningsåtgärder ska kunna vidtas i ärenden som rör hedersrelaterade brott. Att ett ärende hanteras rätt initialt skapar även förutsättningar för en förundersökning av hög kvalitet och för adekvata stöd- och skyddsinsatser till målsäganden.

Granskningen visar att förmågan att identifiera och bedöma hedersrelaterade brott varierar inom Polismyndigheten. Även kunskapen om vilka utredningsåtgärder som bör vidtas i ärenden där hedersmotiv identifierats varierar mellan olika medarbetare och mellan olika delar av myndigheten. Det finns inom vissa verksamheter och hos enskilda medarbetare en god förmåga att identifiera, bedöma och utreda hedersrelaterade brott, men den generella kunskapen och förmågan gällande hedersrelaterade brott bedöms behöva öka.

Intervjuer med medarbetare i de tre polisregioner som granskats visar att det finns en god grundläggande kunskap hos medarbetare och chefer inom Polismyndigheten om att barnkonventionen och barnets bästa ska beaktas i de ärenden och de beslut där barn är involverade. Det saknas dock i stor utsträckning kunskap, djupare förståelse och erfarenhet av att tillämpa barnkonventionen och göra bedömningar om barnets bästa när det specifikt rör hedersrelaterade brott.

Tillsynsenheten bedömer att det sannolikt finns ett större antal ärenden där det inom Polismyndigheten inte identifieras att det finns hedersmotiv vare sig i samband med att en brottsanmälan tas upp, ingripanden ute på fältet görs eller utredning av brott genomförs.

Under 2024 markerades närmare fem tusen av de brott som anmäldes i polisens it-stöd som potentiellt hedersrelaterade. Tillsynsenheten har under inspektionen efterfrågat uppföljning och statistik kring hedersrelaterade brott inom Polismyndigheten och konstaterar att en heltäckande sådan saknas. Det finns ingen samlad uppföljning inom myndigheten av hedersrelaterade brott vare sig på nationell, regional eller lokal nivå.

Av granskningen framgår vidare att det i ärenden som rör hedersrelaterade brott genomförs både initiala och strukturerade riskbedömningar på individnivå. Tillsynsenheten kan inte bedöma i vilken omfattning riskbedömningar görs i ärenden där ett hedersmotiv identifierats eftersom underlag för detta saknas.

Polismyndigheten samverkar i arbetet mot hedersrelaterade brott med en rad olika myndigheter och andra aktörer på nationell, regional och lokal nivå. Behov bedöms finnas av fortsatt samverkan gällande gemensamma inriktningar, prioriteringar och uppdrag, utbyte av kunskap och erfarenheter samt för att öka förståelsen för andra myndigheters- och aktörers uppdrag och roll.

Sammantaget anser tillsynsenheten att kunskapen om hedersrelaterade brott inom Polismyndigheten bör öka för att säkerställa förmåga att identifiera, bedöma och på ett effektivt, rättssäkert och likvärdigt vis utreda hedersrelaterade brott i hela landet. Även kunskapen gällande hur barnkonventionen och barns bästa ska beaktas och tillämpas specifikt i ärenden där ett hedersmotiv identifieras behöver öka.

Tillsynsenhetens uppfattning är att förutsättningarna för att öka förmågan gällande hedersrelaterade brott inom Polismyndigheten är goda. Den vägledning som finns för området inom Polismyndigheten anses vara tillräcklig och de utpekade kontaktpersoner och experter gällande hedersrelaterade brott som finns i samtliga polisregioner bedöms kunna bistå med rådgivning och utgöra ett inledande utredningsstöd i ärenden där det misstänks finnas ett hedersmotiv.

Förkortningar

BINR	Brott i nära relation
Bops	Brottsoffer och personsäkerhet
BrB	Brottsbalken
Durtvå	Datoriserad utredningsrutin med tvångsmedelshantering. Polisens it-stöd för brottsutredning och tvångsmedelshantering
HRV	Hedersrelaterat våld och förtryck
IGV	Ingripandeverksamheten
NCH	Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck
Noa	Nationella operativa avdelningen
Patriark	Strukturerad riskbedömningsmetod för bedömning av risk för hedersrelaterat våld
PKC	Polisens kontaktcenter
PNU	Polismyndighetens nationella utredningsmetodik
UB	Enheten för utveckling av brottsbekämpning
UE	Utredningsenheten, Noa
RUE	Regional utredningsenhet
SUB	Särskilt utsatta brottsoffer

1 Uppdrag och genomförande

1.1 Tillsynsuppdraget

Av Polismyndighetens tillsynsplan för 2025 framgår att tillsynsenheten ska genomföra tillsyn avseende hedersrelaterade brott. Direktivet för tillsynsärendet beslutades den 3 mars 2025, se bilaga 1.

Syftet med tillsynsärendet är att granska Polismyndighetens förmåga att identifiera och bedöma brott med hedersmotiv. Av direktivet framgår att tillsynsenheten även ska granska i vilken utsträckning som enhetliga och ändamålsenliga utredningsåtgärder av hedersrelaterade brott och brott med hedersmotiv vidtas initialt och under fortsatt utredning samt i vilken omfattning som initiala och strukturerade riskbedömningar genomförs.

Vidare ska granskningen omfatta hur kraven i barnkonventionen beaktas i ärenden som rör barn samt hur och i vilken utsträckning som samverkan sker med andra myndigheter och aktörer. Eventuella behov av förbättrad vägledning för utredning av hedersrelaterade brott ska undersökas.

Tillsynsärendet omfattar inte någon granskning av det arbete som utförs i samband med gränskontroll för att upptäcka hedersrelaterade brott och brott med hedersmotiv.

1.2 Genomförandet

Tillsynsärendet har genomförts som en inspektion från mars 2025 till juni 2025 av Marie Dubois och Anna Garphult, tillsynsenheten. Lars-Gunnar Perlinger, polisregion Väst och Jenni Elmeskov, polisregion Syd har deltagit som verksamhetsexperter.

Under inspektionen har handlingar granskats och 70 intervjuer genomförts med medarbetare och chefer på alla nivåer inom det verksamhetsområde som tillsynsärendet omfattar. Intervjuerna har i huvudsak hållits i samband med verksamhetsbesök.

Verksamhetsbesök har genomförts i maj och juni 2025 vid följande organisatoriska enheter:

Polisregion Öst, regional utredningsenhet (RUE), polisens kontaktcenter (PKC), polisområde Östergötland

Polisregion Stockholm, RUE, PKC, polisområde Stockholm nord

Polisregion Mitt, RUE, PKC, polisområde Uppsala.

Inför verksamhetsbesöken har de tre polisregionerna besvarat ett frågeunderlag avseende organisering, regional samverkan med andra myndigheter, särskilda satsningar vad gäller arbetet med hedersrelaterade

brott och riskbedömningar på individnivå i ärenden som rör heder samt förekomst av regionala styrande dokument inom sakområdet.

Efter verksamhetsbesöken har respektive polisregionledning i de tre granskade polisregionerna erbjudits en preliminär återkoppling om vad som framkommit i samband med verksamhetsbesöken. Återkoppling har givits två av de tre polisregionerna.

Möten har genomförts med ansvariga för hedersrelaterade brott respektive barn och ungdomar vid enheten för utveckling av brottsbekämpning (UB) Mitt, Noa och ansvariga för brottsoffer- och personsäkerhetsverksamhet (Bops) vid utredningsenheten (UE).

Därutöver har möten hållits med Åklagarmyndigheten, Socialstyrelsen, Jämställdhetsmyndigheten och Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck (NCH) vid Länsstyrelsen Östergötland.

1.3 Rapportens disposition

Rapporten inleds med ett kapitel som beskriver tillsynsärendets bakgrund, uppdrag och genomförande följt av ett kapitel som förklarar begreppen hedersrelaterade brott och hedersrelaterat våld och förtryck.

Därefter följer kapitel 3 som ger en översiktlig beskrivning av den rättsliga regleringen på området.

Kapitel 4–9 inleds med ett bakgrundsavsnitt. Därefter redogörs för de iakttagelser som gjorts utifrån verksamhetsbesök, intervjuer och granskning av handlingar, följt av tillsynsenhetens bedömningar.

I kapitel 4 beskrivs Polismyndighetens styrning och ledning av arbetet med hedersrelaterade brott.

Kapitel 5 handlar om Polismyndighetens förmåga att identifiera och bedöma hedersmotiv samt vilka åtgärder som vidtas i utredningar där misstanke om att heder kan vara ett motiv till brottet finns.

Riskbedömningar på individnivå omhändertas i kapitel 6.

Kapitel 7 beskriver i vilken utsträckning barnkonventionen beaktas i ärenden som rör hedersrelaterade brott och barn.

Kapitel 8 beskriver samverkan och i vilken utsträckning Polismyndigheten samverkar med andra myndigheter och aktörer.

Kapitel 9 behandlar uppföljning av hedersrelaterade brott inom Polismyndigheten.

Rapporten avslutas med ett antal rekommendationer i kapitel 10, baserade på det som inspektionen lett fram till.

2 Hedersrelaterade brott

Hedersrelaterade brott är enligt den definition som används av Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten brott som helt eller delvis begåtts för att bevara eller återupprätta en persons eller familjs, släkts eller annan liknande grupps anseende utifrån en föreställning om heder.¹

Brott som omfattas av arbetet mot hedersrelaterade brott och oftast begås i en hederskontext är brott mot lagen med förbud mot könsstypning av kvinnor, äktenskapstvång, barnäktenskapsbrott, vilseledande till äktenskapsresa och brott mot utreseförbud enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga. Eftersom det är motivet som avgör om ett brott är hedersrelaterat kan dock de flesta typer av brott vara hedersrelaterade. Flera brott som utgör led i en upprepad kränkning av en persons integritet och som är ägnade att allvarligt skada dennes självkänsla och där motivet är heder, kan tillsammans utgöra brottet hedersförtryck.

Hedersrelaterat våld och förtryck (HRV) kan ses som ett samlingsbegrepp för användandet av kontroll, hot, isolering, förskjutning och våld i syfte att tvinga en familjemedlem till lydnad, för att upprätthålla en familjs eller släkts heder och anseende. Det kan även handla om att återupprätta familjens eller släktens anseende om det anses ha skadats. Majoriteten som drabbas av hedersrelaterade brott är främst unga flickor och kvinnor, men även pojkar och män kan drabbas och kan i många fall ha en dubbelroll där de är både offer och förövare. De flesta utövare är pojkar eller män, men även äldre kvinnor, främst mödrar eller svärmödrar spelar ofta en viktig roll i att sanktionera våldet.² Kvinnors roll som utövare kan delvis förklaras med att mödrar i en hederskultur har ansvar för barnuppfostran och därmed även för barnens agerande och beteende. Det är modern som ytterst kan få stå till svars om en dotter eller son bryter mot familjens normer och värderingar.³

När det gäller hedersrelaterat våld och förtryck är kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet central och starkt knuten till kollektivet. I hederstänkandet står föreställningar om oskuld och kyskhets i fokus och anseende ses som avhängigt flickors och kvinnors faktiska eller påstådda beteende. Detta förhållande kan vara mer eller mindre uttalat och kontrollen kan sträcka sig från vardagliga former av begränsningar i flickors och kvinnors liv som berör exempelvis klädval, socialt umgänge och rörelsefrihet till livsval som utbildning, jobb, giftermål och skilsmässa. I sin mest extrema form resulterar hederstänkandet i grovt våld, inklusive dödligt våld.⁴

¹ Åklagarmyndigheten. Utvecklingscentrum. *Hedersrelaterad brottslighet och könsstypning*. Rättslig vägledning 2023:16, s. 8.

² Nationellt Centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck.
<https://www.hedersfortryck.se/hedersrelaterat-vald-och-fortryck/vad-ar-hedersrelaterat-vald-och-fortryck/> (besökt 2025-07-29).

³ Grutzky, E. & Åberg, L (2024). *Heder och samvete – En bok om hederskulturen i Sverige*, s. 44.

⁴ SOU 2020:57. *Ett särskilt hedersbrott*, s. 101

Kriminalvården skriver i en rapport som publicerades 2013 att det inom forskningen råder en relativ enighet om att hederskultur inte är kopplad till någon specifik kultur eller religion utan att det snarare är normer och värderingar som kan existera även i icke-religiösa sammanhang. I rapporten framgår även att hederskulturer återfinns i hela världen men tenderar att vara mer förekommande bland människor med ursprung från de regioner som ligger i ett bälte från Nordafrika genom Mellanöstern till Centralasien och den indiska subkontinenten. Dessa regioner karaktäriseras bland annat av utvidgade patriarkala familjestrukturer, manlig dominans, barnäktenskap, preferens för söner, polygami, krav på viss klädsel för kvinnor, könssegregering, restriktiva regler för kvinnors sätt att leva samt en koppling mellan familjens heder och de kvinnliga familjemedlemmarnas kroppar, beteende och sexualitet.⁵

Socialstyrelsen fick 2017 i uppdrag av regeringen att kartlägga omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck i alla åldersgrupper i Sverige. I slutredovisningen av uppdraget konstateras att omfattningen av det hedersrelaterade våldet och förtrycket är mycket svårt att belägga, att det finns mörkertal och att det inom ramen för uppdraget inte är möjligt att beskriva omfattningen.⁶

NCH skriver i sin omvärldsanalys 2025 att en framträdande kunskapslucka på området är bristen på kunskap om omfattningen av utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck dels i befolkningen i stort, dels i olika grupper.⁷ I augusti 2025 publicerade centrumet en rapport som redovisar en kunskapsöversyn gällande hedersrelaterat våld och förtryck. Syftet med rapporten är att ta fram en kunskapsbaserad bild av omfattningen av HRV i Sverige, initiera en omfattningsstudie inom NCH samt att stödja kommuner och regioner med att mäta förekomsten av HRV.⁸

Det som konstaterades i den kartläggning som Socialstyrelsen genomförde 2017 är ett samband mellan inskränkningar i ungas möjlighet att själva få bestämma över sina relationer och deras utsatthet för våld. I slutredovisningen hänvisas till kartläggningar i Göteborg, Malmö och Stockholm där elever i årskurs nio har fått svara på frågor som visar att mellan 7 och 20 procent av ungdomarna upplever att de lever med hedersrelaterade normer och förtryck. I en kartläggning i Uppsala visas att 20 procent av flickorna och 10 procent av pojkarna i årskurs nio har ett

⁵ Kriminalvården. *Hedersrelaterat våld och förtryck – kunskapsöversikt och kartläggning av aktörer*. 2013. Projekt 2013.238, s 12.

⁶ Socialstyrelsen. *Ett liv utan våld och förtryck* Slutredovisning av uppdraget att genomföra en nationell kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck. 2019. Artikel 2019-3-17, s.8.

⁷ Länsstyrelsen Östergötland. Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck. *Omvärldsanalys trender, analyser och bedömningar på området hedersrelaterat våld och förtryck*. 2025. Dnr 3058-2025, s. 9.

⁸ Länsstyrelsen Östergötland. Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck. *Vad vet vi om omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck? Tidigare studier, kunskapsluckor och metodologiska medskick*. 2025, s. 12 Dnr 13718-2025.

oskuldskrav på sig och att för 26 procent av flickorna och 7 procent av pojkarna så är det familjen som bestämmer deras framtida partner.⁹

⁹ Socialstyrelsen. *Ett liv utan våld och förtryck* Slutredovisning av uppdraget att genomföra en nationell kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck. 2019. Artikel 2019-3-17, s.7.

3 Rättslig reglering

Under de senaste åren har svensk lag i flera omgångar skärpts på området hedersrelaterade brott.

Straffskärpning

Den 1 juli 2020 infördes en särskild straffskärpningsgrund då ett brott begås med hedersmotiv. Straffskärpningsgrunden innebär att straffvärdet för ett brott ska bedömas högre om ett motiv för brottet varit att bevara eller återupprätta en persons eller familjs, släkts eller annan liknande grupps heder. Det krävs inte att det angivna hedersmotivet är det enda motivet eller ens huvudsakliga motivet utan det ska räcka att ett motiv har varit hänförligt till heder. I förarbetena till bestämmelsen lyfts att övervägande skäl talar för att 29 kap. 2 § brottsbalken (BrB) bör tillföras en ny punkt som uttryckligen anger att det som en försvärande omständighet i straffvärdehänseende särskilt ska beaktas att brottsligheten har varit motiverad av heder. En sådan bestämmelse tydliggör och markerar att brott med hedersmotiv ofta bör åsättas ett högre straffvärde.¹⁰

Några av de skäl som utredningen anför som grund för en särskild straffskärpningsgrund är att hedersrelaterat våld och förtryck är ett allvarligt samhällsproblem som orsakar stort lidande för de enskilda offren. Här ges som exempel att målsäganden riskerar att berövas möjligheten att bo kvar i sitt hem, fortsätta i sin skola eller ha kontakt med familj och vänner under lång tid eventuellt för alltid och att dessa brottsoffer på grund av detta kan känna sig ensamma och utsatta eftersom familjen varit det viktigaste nätverket i deras liv.¹¹ Utredningen konstaterar även att i de allvarligare fallen kan hedersrelaterad brottslighet innefatta en kränkning av de mänskliga rättigheterna och att det i sammanhanget därför är viktigt att framhålla att alla personer i Sverige har lika rätt till sina grundläggande rättigheter oavsett härkomst, religiös eller kulturell tillhörighet.¹²

Könsstympning

Könsstympning kan se olika ut men innebär att delar av de yttre könsorganen skärs bort eller skadas. I Sverige förbjöds könsstympning genom lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor som omfattar alla typer av ingrepp på de kvinnliga yttre könsorganen som genomförs av andra skäl än medicinska.

Brottet könsstympning är undantaget från principen om dubbel straffbarhet vilket innebär att gärningspersoner kan dömas för brottet i Sverige även om det begås i ett land där gärningen inte är kriminaliserad. Det ska dock för att åtal ska väckas föreligga ett påtagligt svenskt intresse av att lagföring

¹⁰ SOU 2018:69. *Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet*, s.91.

¹¹ A.a. s. 84.

¹² A.a. s. 85.

kommer till stånd i Sverige.¹³ Även försök, förberedelse och stämpling samt underlåtenhet att avslöja eller förhindra brott är straffbara. I maj 2020 avskaffades preskriptionstiden för könsstympling av barn.

Könsstympling av kvinnor och flickor är ett brott mot de grundläggande mänskliga rättigheterna och mot barns rättigheter. Rätten till kroppslig integritet kommer till uttryck i artiklarna 19, 24 och 37 i FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, som är lag i Sverige sedan den 1 januari 2020. I barnkonventionens artikel 24 p. 3 framgår att konventionsstaterna ska vidta alla effektiva och lämpliga åtgärder i syfte att avskaffa traditionella sedvänjor som är skadliga för barns hälsa. Av förarbetena till barnkonventionen framgår att kvinnlig könsstympling är en sådan skadlig traditionell sedvänja som avses i artikeln.¹⁴

Äktenskapstvång, barnäktenskapsbrott och vilseledande till äktenskapsresa

Den 1 juli 2014 stärktes skyddet mot äktenskapstvång i och med att bestämmelsen om äktenskapstvång i 4 kap. 4 c § BrB trädde i kraft vilket gör det brottsligt att genom tvång eller utnyttjande av någons utsatta belägenhet förmå en person att ingå äktenskap eller äktenskapsliknande förbindelse.

Att förmå eller tillåta ett barn att ingå ett äktenskap eller en äktenskapsliknande förbindelse blev ett brott när barnäktenskapsbrott infördes i brottsbalken den 1 juli 2020. Barnäktenskapsbrott innebär att det är straffbart att förmå eller tillåta ett barn att ingå ett äktenskap eller en äktenskapsliknande förbindelse. När ett äktenskapstvång begås mot en person under 18 år ställs inga krav på användande av tvång eller utnyttjande av personens utsatta belägenhet. När det gäller vårdnadshavare, eller en person i motsvarande ställning, räcker det dessutom med att han eller hon tillåter att barnet gifter sig.

I januari 2019 infördes ett förbud mot erkännandet av utländska barnäktenskap. Förbudet gäller oavsett parternas anknytning till Sverige när äktenskapet ingicks eller deras ålder vid tidpunkten för prövningen. Undantag ska aldrig kunna göras om någon av personerna fortfarande är under 18 år.

Även förbud mot vilseledande till äktenskapsresa det vill säga att förmå någon att resa till ett land stat än den där han eller hon bor i syfte att personen ska giftas bort infördes genom bestämmelse i 4 kap. 4 d § BrB. Brottet är fullbordat när brottsoffret har anlänt till utlandet. Något äktenskap eller någon äktenskapsliknande förbindelse behöver inte komma till stånd.¹⁵

Samtidigt som barnäktenskapsbrottet infördes blev äktenskapstvång, barnäktenskapsbrott och vilseledande till äktenskapsresa subsidiärt till människohandelsbrottet. Det innebär att man alltid måste överväga om brottet

¹³ (Prop. 1998/99:70). *Könsstympling – borttagande av kravet på dubbel straffbarhet*, s. 11.

¹⁴ Se FN, Legislative History of the Convention on the Rights of the Child, HR/PUB/07/1 s. 592 ff.

¹⁵ Se Bexar, Brottsbalk (2020:349) 4 kap. 4 d §, Karnov (JUNO) (besökt 2025-08-01)

utgör en form av människohandel och att övriga brottsbestämmelser endast kan tillämpas om så inte är fallet.

Hedersförtryck

Den 1 juni 2022 infördes ett nytt brott, hedersförtryck, i 4 kap. 4 e § BrB.

Brottet innebär att den som utför upprepade hedersrelaterade brottsliga gärningar enligt 3 eller 4 kap, 5 kap. 1 eller 2 §, 6 eller 12 kap. BrB eller enligt 24 § lagen (1988:688) om kontaktförbud mot en och samma person, kan dömas för brottet hedersförtryck till fängelse i lägst ett och högst sex år.

Flera brott som utgör led i en upprepad kränkning av en personens integritet och som är ägnade att allvarligt skada dennes självkänsla och där motivet för var och en av gärningarna har varit att bevara eller återupprätta en personens eller familjs, släkts eller annan liknande grupps heder, kan tillsammans utgöra brottet hedersförtryck.

Utreseförbud

Reglerna om utreseförbud finns i 31 a § i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Bestämmelsen som infördes den 1 juli 2020 och utvidgades den 1 juli 2024 syftar till att förhindra en utresa i de fall det finns en påtaglig risk att barn förs utomlands eller lämnar Sverige och barnets hälsa eller utveckling riskerar att skadas under utlandsvistelsen. Det kan exempelvis handla om att barnet riskerar att föras utomlands för att könsstympas eller ansluta till kriminella organisationer. Beslut om utreseförbud meddelas av förvaltningsrätten efter ansökan från socialnämnden. I akuta fall där rättsens beslut inte kan inväntas får även socialnämnden besluta om ett tillfälligt utreseförbud.

Förslag på lagändringar

Den 21 maj 2025 överlämnade utredningen om förstärkta åtgärder mot hedersrelaterat våld och förtryck sitt betänkande till regeringen. Utredningen föreslår bland annat att hemliga tvångsmedel ska få användas för att utreda äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott och att fler situationer ska omfattas av straffbestämmelserna om äktenskapstvång och vilseledande till äktenskapsresa samt att straffskalorna för äktenskapstvång, barnäktenskapsbrott och äktenskapsbrott skärps. Vidare föreslås att undantag från förbudet att erkänna månggiften, barnäktenskap och tvångsäktenskap tas bort. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.¹⁶

I syfte att ytterligare stärka skyddet för flickor och kvinnor som lever i en hederskontext överlämnade regeringen den 24 juni 2025 en proposition till riksdagen om att bland annat förbjuda oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp samt förslag på att införa en skyldighet att avslöja förestående

¹⁶ SOU 2025:59. *Stärkt lagstiftning mot hedersrelaterat våld och förtryck.*

tvångs- eller barnäktenskap. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 december 2025.¹⁷

¹⁷ Prop. 2024/25:189, *Kriminalisering av oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp*.

4 Styrning och ledning

4.1 Bakgrund

Regeringens styrning

Att bekämpa hedersrelaterad brottslighet, samt annat våld och förtryck i nära relation, är en prioriterad fråga för regeringen. Detta märks bland annat genom att lagstiftningen på området utvecklats i hög takt de senaste åren och genom uppdrag och styrning till Polismyndigheten och andra myndigheter. I budgetpropositionen 2025 skriver regeringen att mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck utgör allvarlig brottslighet.¹⁸

Regeringen presenterade i juni 2024 ett åtgärdsprogram mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck som gäller för perioden 2024–2026. Åtgärdsprogrammet innehåller flera delar bland annat effektivare brottsbekämpning och starkare skydd och stöd till utsatta.¹⁹ I enlighet med en av punkterna i det ovan nämnda åtgärdsprogrammet har Polismyndigheten tillsammans med Åklagarmyndigheten, Kriminalvården och Socialstyrelsen fått uppdraget att stärka samverkan för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive ärenden där barn är involverade. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 oktober 2026²⁰

Regeringen styr myndigheter huvudsakligen genom beslut om instruktion för myndigheten och det årliga regleringsbrevet. I regleringsbrevet för 2025 framgår att Polismyndigheten i åiterrapporteringen av resultatet kopplat till arbetet med brottsbekämpning särskilt ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att säkerställa en effektiv förmåga att förebygga och utreda hedersrelaterat våld och förtryck.²¹

Arbetsordningen

Enligt 4 § myndighetsförordningen (2007:515) ska myndighetens ledning besluta en arbetsordning (AO). Den nyligen reviderade AO för Polismyndigheten gäller från den 1 september 2025 och innehåller övergripande bestämmelser om myndighetens organisation och verksamhet.²² Det framgår bland annat att Polismyndigheten ska arbeta över hela landet

¹⁸ (Prop. 2024/25:1). *Budgetpropositionen för 2025 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet*, s.61.

¹⁹ Regeringskansliet. *Fri och trygg utan våld och förtryck. Åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel 2024–2026*. Dnr A2024/00869.

²⁰ Regeringen. *Uppdrag att stärka samverkan för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck inklusive där barn är involverade*. Dnr Ju2024/01453.

²¹ Regeringsbeslut. *Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Polismyndigheten*.

²² Polismyndigheten. *Polismyndighetens arbetsordning* (PM 2025:11), 1 kap. 4 §.

som en myndighet på ett effektivt, rättssäkert och likvärdigt sätt och att myndigheten ska arbeta nära allmänheten och i ett nära samarbete med andra myndigheter och organisationer.²³

Sedan ombildningen till en myndighet 2015 har styrformerna processansvar och verksamhetsansvar varit utgångspunkten för fördelningen av ansvar inom Polismyndigheten.²⁴ Mot bakgrund av att det inom myndigheten uppmärksammats att processtyrningen inte varit ändamålsenlig har en arbetsgrupp på uppdrag av rikspolischefen sett över styrningen och lämnat förslag till alternativ till processansvar och verksamhetsansvar. I den nu gällande AO för myndigheten har process- och verksamhetsansvaret ersatts av ett nationellt ansvar och verksamhetsansvar som fördelas till polisregioner och avdelningar inom Polismyndigheten.²⁵

Grunden är polisregionernas och avdelningarnas ansvar för att organisera och utföra verksamhet inom de verksamhetsområden som har fördelats till respektive polisregioner och avdelningar.²⁶ Den som har ett nationellt ansvar ska stödja polisregioner och avdelningar, samordna verksamhet inom verksamhetsområdet och skapa förutsättningar för att polismyndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt 2 och 2 a §§ polislagen.²⁷

En chef för en polisregion respektive avdelning ska, utöver sitt medarbetaransvar och det generella chefsansvaret, ha ansvar för Polismyndighetens verksamhet, resultat och utveckling. I det ansvaret ryms bland annat att leda, styra, följa upp och utveckla verksamheten.²⁸

I AO framgår vidare att Noa, med undantag för vissa polisregioners nationella ansvar enligt 3 §, ska ha nationellt ansvar för allmän ordning och säkerhet, där brottsbekämpande verksamhet ingår med undantag för särskilda utredningars nationella ansvar enligt 15 §. I det nationella ansvaret för allmän ordning och säkerhet ingår bland annat att upprätthålla en strategisk nationell lägesbild över brottsligheten i Sverige, att leda arbetet med förmågutveckling för brottsbekämpande verksamhet och att analysera effekterna av arbetet i brottsbekämpande verksamhet.²⁹

Bestämmelser om polisregionernas och avdelningarnas organisation och verksamhet finns i polisregionens respektive avdelningens handlägningsordning.³⁰ Enligt handlägningsordningen för Noa har ett särskilt ansvar för hedersrelaterade brott fördelats till UB Mitt, Noa. Vid samma enhet är även ett motsvarande ansvar för barnfrågor placerat. Ett

²³ Polismyndigheten. *Polismyndighetens arbetsordning* (PM 2025:11), 1 kap. 2 §.

²⁴ Polismyndigheten. *Polismyndighetens arbetsordning* (PM 2024:5), 3 kap. 6 §.

²⁵ Polismyndigheten. *Polismyndighetens arbetsordning* (PM 2025:11), 3 kap. 1–2 §§.

²⁶ Polismyndigheten. *Polismyndighetens arbetsordning* (PM 2025:11), 3 kap. 1 §.

²⁷ Polismyndigheten. *Polismyndighetens arbetsordning* (PM 2025:11), 3 kap. 2 §.

²⁸ Polismyndigheten. *Polismyndighetens arbetsordning* (PM 2025:11), 4 kap. 5 §.

²⁹ Polismyndigheten. *Polismyndighetens arbetsordning* (PM 2025:11), 3 kap. 5 §.

³⁰ Polismyndigheten. *Polismyndighetens arbetsordning* (PM 2025:11), 1 kap. 5 §.

särskilt ansvar för brottsoffer och personsäkerhet (Bops) har fördelats till utredningsenheten (UE) på Noa.³¹

Vägledning

Den nationella styrningen av utredningsverksamheten inom myndigheten utgår från Polismyndighetens strategi för utredningsverksamheten³² och Polismyndighetens handbok för nationell utredningsmetodik (PNU). Tillämpningen av PNU som arbetsmetodik ska bidra till att utredningsverksamheten inom Polismyndigheten bedrivs rättssäkert, enhetligt och effektivt samt med hög kvalitet.³³

I syfte att kvalitetssäkra utredningsarbetet genom att öka enhetligheten i handläggningen, höja kvaliteten och säkra bevis tidigt för att på så sätt kunna öka lagföringen har ett antal checklistor för initiala utredningsåtgärder vid brott mot särskilt utsatta brottsoffer tagits fram. Checklistorna redogör för vilka utredningsåtgärder som ska utföras eller övervägas och på vilket sätt de ska genomföras. En av checklistorna rör hedersrelaterade brott. Det finns även en checklista för brott där barn är involverade.³⁴

Utöver de styrande och stödjande dokument som finns för utredningsverksamheten i stort inom Polismyndigheten finns ett särskilt metodstöd för arbetet mot hedersrelaterade brott som tagits fram av UB Mitt, Noa. Metodstödet syftar till att skapa förutsättningar för att tidigt identifiera hedersrelaterade brott och vidta rätt åtgärder initialt, under den fortsatta utredningen samt i skyddsarbetet med de utsatta.³⁵

Metodstödet består av två delar där den första delen ger en teoretisk grund gällande hedersrelaterade brott och den andra delen ger praktisk vägledning för verksamheten. Metodstödet som revideras årligen uppdaterades senast i mars 2025.

Mot bakgrund av den översyn av Polismyndighetens arbete gällande hedersrelaterade brott som genomfördes 2016,³⁶ beslutade dåvarande chefen för Noa att inrätta ett nationellt kompetensnätverk mot hedersrelaterade brott.³⁷

³¹ Polismyndigheten. Nationella operativa avdelningens handläggningsordning (Noa 2020:01), Bilaga 1.

³² Polismyndigheten. *Polismyndighetens strategi för utredningsverksamheten* (PM 2021:10).

³³ Polismyndigheten. *Polismyndighetens handbok för PNU Polismyndighetens nationella utredningsmetodik* (2022:24).

³⁴ Polismyndigheten. *Checklistor för initiala utredningsåtgärder vid brott mot särskilt utsatta brottsoffer*. Dnr A249.354/2023.

³⁵ Polismyndigheten. *Hedersrelaterad brottslighet – Metodstöd. Del 1 av 2: Teori*, s. 4. Dnr A132.140/2024.

³⁶ Polismyndigheten. *Översyn av polisens verksamhet gällande hedersrelaterade brott*. Dnr A.050.566/2016.

³⁷ Beslut Noa. *Beslut att inrätta ett nationellt kompetensnätverk inom Polismyndigheten mot hedersrelaterade brott*. Dnr A248.150

I en bilaga till beslutet framgår att det nationella kompetensnätverket ska bestå av två kontaktpersoner från varje polisområde samt två personer från Bops i varje region. Kontaktpersonerna ska bidra med kompetens och utgöra ett stöd på lokal nivå för att höja kunskapsnivån på bred front och ha en kvalitetssäkrande effekt i förundersökningarna. De ska även bistå med rådgivning och kunna utgöra ett inledande utredningsstöd för utsedd handläggare i ett ärende med misstänkt hedersmotiv. Det framgår vidare att uppdraget måste vara förankrat hos regionpolischeferna för att kontaktpersonerna ska kunna genomföra sitt uppdrag.³⁸

Av metodstödet för arbetet mot hedersrelaterade brott framgår att den som utreder ett brott som är hedersrelaterat kan vända sig till kontaktpersonerna i kompetensnätverket för att få stöd och vägledning. I metodstödet finns även länkar till information med namn och kontaktuppgifter till personer i kompetensnätverket.³⁹

4.2 Iakttagelser

I Polismyndighetens strategiska verksamhetsplan för 2025–2027 slås bland annat fast att brott mot särskilt utsatta brottsoffer (SUB) särskilt ska prioriteras och att brottsbekämpningen ska ske i samverkan med fler samhällsaktörer. Dock framgår inte att SUB inkluderar hedersrelaterade brott, utan det som nämns som exempel är brott i nära relation, brott mot barn och sexualbrott.⁴⁰

I en av de granskade polisregionernas strategiska inriktning för 2025–2027 framgår att regionens arbete mot hedersrelaterade brott ska stärkas, detta som en del i målet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. I de två andra granskade polisregionerna nämns ingenting specifikt om hedersrelaterade brott i de strategiska inriktningarna.

Merparten av de intervjuade i de tre polisregionerna känner inte till någon inriktning eller något specifikt mål vad gäller hedersrelaterade brott. Det finns dock skillnader mellan de tre polisregionerna och mellan olika organisatoriska delar inom de respektive polisregionerna. Utpekade kontaktpersoner i det nationella kompetensnätverket, medarbetare vid PKC och medarbetare som utreder brott i nära relation (BINR) upplever i större omfattning att frågan är styrd och prioriterad. Några av de intervjuade cheferna lyfter att hedersrelaterade brott ingår i det prioriterade området SUB. I två av de granskade polisregionerna hänvisar några chefer till vissa strategiska beslut som de menar kan ses som inriktningar. Det gäller bland annat beslut om att starta en särskild arbetsgrupp för hedersrelaterade brott

³⁸ Polismyndigheten. *PM Nationellt kompetensnätverk inom Polismyndigheten mot hedersrelaterade brott*. Dnr A248.150/2017.

³⁹ Polismyndigheten. *Hedersrelaterad brottslighet – Metodstöd. Del 2 av 2: Praktik*, s. 11. Dnr A132.140/2024.

⁴⁰ Polismyndigheten. *Polismyndighetens strategiska verksamhetsplan 2025–2027* (PM 2024:21).

och att bidra med resurs i samverkan med andra myndigheter i de resurscentrum för heder som finns.

I stort sett samtliga av de intervjuade anser att det är viktigt att polisen har förmåga att hantera de hedersrelaterade brotten. Flera nämner att de upplever att det inte finns någon särskild prioritet i frågor som rör heder och att stort fokus och mycket tid inom polisen läggs på annat som måste hanteras som exempelvis gängvåld, skjutningar och sprängningar. Några av de intervjuade uppger att de tycker att det har börjat pratas mer om våld i nära relation inom polisen, men inte särskilt mycket om de hedersrelaterade brotten.

Kunskapen om det nationella kompetensnätverket och kontaktpersonernas uppdrag i de polisregioner och polisområden där de tjänstgör ser olika ut och det framkommer att det inom verksamheten även finns en osäkerhet gällande hur kontaktpersonerna i nätverket kan och får användas. De som är utpekade kontaktpersoner har inte alltid tilldelats ett uttalat uppdrag att stödja och utgör inte det stöd som de skulle kunna vara. Kunskapen om att nätverket finns och vad kontaktpersonerna kan bidra med varierar mellan polisregionerna. I en av polisregionerna känner merparten till att nätverket finns, de vet vilka kontaktpersonerna är och vad de kan hjälpa till med. I en annan av polisregionerna är kunskapen om kompetensnätverket låg, flertalet av de intervjuade känner inte till att nätverket finns eller vilka som är kontaktpersoner i polisregionen.

4.3 Bedömning

Tillsynsenheten bedömer att det inom Polismyndigheten bör tydliggöras att hedersrelaterade brott är en del av arbetet med SUB och således ett prioriterat område.

Den vägledning som tagits fram inom Polismyndigheten gällande SUB, hedersrelaterad brottslighet och brott där barn är involverade innehåller metodstöd, checklistor, information och länkar till ytterligare stöd i arbetet är enligt tillsynsenheten lättillgänglig och bedöms tillräcklig.

Det nationella metodstödet Hedersrelaterad brottslighet är omfattande vilket gör det tidskrävande att gå igenom i dess helhet. Dock bedömer tillsynsenheten att de checklistor som finns i metodstödet ger en god inblick i vad som bör göras i ärenden där heder misstänks vara ett motiv. Tillsynsenheten konstaterar dock att många medarbetare inte känner till att metodstöd och checklistor finns varför det bör säkerställas att informationen om var vägledning finns når ut brett i organisationen.

Det nationella kompetensnätverket mot hedersrelaterade brott är väl etablerat och inarbetat och det är positivt att Noa och samtliga sju polisregioner bidrar med medarbetare till nätverket i syfte att öka kunskap och kompetens kring hedersrelaterade brott. Nätverket bedöms även vara ett forum som aktivt används för samverkan och kunskapsutbyte både inom Polismyndigheten och mellan Polismyndigheten och andra myndigheter samt aktörer.

Tillsynsenheten anser att det bör tydliggöras hur uppdraget för kontaktpersonerna i nätverket ser ut i deras respektive hemmaregioner. I det fall uppdraget är otydligt och det i polisregionerna saknas kännedom om kontaktpersonerna och deras roll så finns risk att den kunskap och information som delas när kompetensnätverket träffas inte sprids vidare regionalt och lokalt på det sätt som är avsett.

5 Utredningsåtgärder

5.1 Bakgrund

Att i ett tidigt skede identifiera och bedöma om heder kan vara ett motiv till ett brott har betydelse för att rätt utredningsåtgärder ska kunna vidtas i ärenden som rör hedersrelaterade brott. Att ett ärende hanteras rätt initialt skapar även förutsättningar för en förundersökning av hög kvalitet och för adekvata stöd- och skyddsinsatser till målsäganden.⁴¹

De brottsutredningar som genomförs inom Polismyndigheten dokumenteras i polisens it-stöd för brottsutredning och tvångsmedelshantering Durtvå, det gäller även hedersrelaterade brott. Sedan 2019 har möjligheten funnits att i Durtvå göra en särskild notering i de fall det finns misstanke om att brottet är hedersrelaterat. Markeringen görs med en så kallad tagg #heder. I de fall misstanken om heder faller kan taggen tas bort.

Taggen #heder ska användas vid alla brott där det finns anledning att utreda om brottet är hedersrelaterat. Syftet är att tidigt identifiera ett eventuellt hedersmotiv för att rätt åtgärder ska vidtas initialt, under den fortsatta utredningen samt i skyddsarbetet med de utsatta. Taggen kan kompletteras med en promemoria där det framgår anledningen till att det bör utredas om brottet är hedersrelaterat. Taggen är inte synlig i åklagarnas system och behöver därför kommuniceras på annat vis av polisen i ärenden som leds av åklagare. Vid lottning till åklagaren bör det framgå att det finns anledning att utreda om brottet är hedersrelaterat. Utöver detta bör en promemoria som beskriver de omständigheter som gör att ärendet misstänks vara hedersrelaterat upprättas. Denna handling bör om möjligt finnas med redan i den första lottningen för att ärendet ska kunna fördelas på en åklagare med specialistkompetens.

5.2 Iakttagelser

I svaren på det frågeunderlag som skickades ut inför verksamhetsbesöken i de tre granskade polisregionerna framgår att hedersrelaterade brott hanteras och utreds vid en mängd olika organisatoriska enheter.

I en av de granskade polisregionerna lyfts att det är jourutredningsbefäl och utredningsjour som ansvarar för utredningar inom den händelsestyrda utredningsverksamheten. I den planlagda utredningsverksamheten i polisregionen ansvarar polisområdesnivån för utredningarna som rör hedersförtryck vilket innebär att utredningssektionerna och ofta

⁴¹ Polismyndigheten. *Hedersrelaterad brottslighet – Metodstöd. Del 2 av 2: Praktik*, s.15. Dnr A132.140/2024.

BINR-grupperna handlägger de aktuella ärendena. Andra brott med hedersmotiv kan handläggas av andra organisatoriska enheter, men styrs ofta mot utredningssektionerna om motivbilden är hedersrelaterad.

I svaren från en av de andra granskade polisregionerna framkommer att hedersrelaterade brott hanteras brett inom regionen. Hedersmotiv kan identifieras av medarbetare på regionledningscentral, PKC eller IGV och därefter lämnas till utredningsjourer eller till utredningsgrupper för grova brott, sexualbrott, BINR och grupper som utreder brott mot barn, men även till utredningsgrupper i lokalpolisområden. Det framkommer vidare att de flesta medarbetare inte har hedersrelaterade brott som huvudsakligt ansvarsområde vilket gör det svårt att arbeta upp kompetens specifikt inom det området.

I svarsunderlaget från den tredje av de granskade polisregionerna framgår att det mestadels är utredningsgrupper för BINR som hanterar hedersrelaterade brott. Polisregionen lyfter också att det i de brottsärenden som hanteras av andra enheter än BINR inom regionen sannolikt kan finnas ett antal brott med hedersmotiv men att dessa inte identifieras på grund av bristande kunskap om heder.

Intervjuer i de tre granskade polisregionerna visar att förmågan att identifiera och bedöma hedersrelaterade brott varierar stort mellan olika funktioner och olika medarbetare. Även kunskapen om vilka utredningsåtgärder som bör vidtas i ärenden där hedersmotiv identifierats varierar både inom jourverksamheten och inom utredningsverksamheten i de tre granskade polisregionerna och mellan regionerna.

Det finns medarbetare med stor kunskap om heder och god förmåga att identifiera, bedöma och utreda hedersrelaterade brott, men det finns även medarbetare som aldrig har identifierat eller hanterat ett hedersrelaterat brott och som inte vet vilka åtgärder som bör vidtas i dessa ärenden och inte heller känner till vilket stöd och vägledning som finns tillgängligt. I en av de granskade polisregionerna uttrycker en utredare att det är lite av ett lotteri när det kommer till vilka åtgärder som vidtas i ett ärende eftersom det till stor del beror på om den medarbetare som hanterar ärendet har kunskap och intresse gällande heder eller inte.

Det finns en generell uppfattning hos merparten av de intervjuade att kunskapen om hedersrelaterade brott behöver öka inom polisen. Flera nämner att kunskapen särskilt behöver finnas hos funktioner med ett samordnande och/eller ledande ansvar som exempelvis jourutredningsbefäl, förundersökningsledare och andra som i sin roll ger stöd och råd till medarbetare som arbetar i första linjen i ingripandeverksamhet eller med anmälningsupptagning.

Flera av de intervjuade uttrycker att de tycker att hedersrelaterade brott är ett område som är svårt att närma sig eftersom de inte riktigt vet hur de ska hantera och förhålla sig till de situationer som kan uppstå. Någon lyfter att det finns en viss rädsla för att göra eller uttrycka sig fel eller att bli anklagad för att vara fördomsfull. Några av de intervjuade berättar att de från sin egen

bakgrund och uppväxt har erfarenhet av hederskultur vilket gör att de har kunskap och förståelse för hur en hederskontext ser ut och fungerar. De upplever samtidigt att det är svårare för många svenskfödda polisanställda att hantera hedersrelaterade brott eftersom hederskultur inte är någonting som de flesta polisanställda är vana vid.

I princip samtliga intervjuade från PKC-verksamheten i de tre polisregionerna visar på en medvetenhet om att heder kan vara ett motiv till brott, har kunskap om hedersrelaterade brott och kan ge exempel på faktorer som gör att de kan misstänka att det finns ett hedersmotiv. De har även kunskap om vilka åtgärder som ska vidtas i de fall ett hedersmotiv identifieras. Både de medarbetare och chefer som har intervjuats på PKC lyfter att det i den obligatoriska grundutbildningen för PKC-operatörer ingår ett inslag om hedersrelaterade brott.

Intervjuerna med medarbetare från ingripandeverksamheten (IGV) i de tre granskade regionerna visar på ett stort intresse och vilja att bekämpa de hedersrelaterade brotten. I en av polisregionerna uttrycker en av medarbetarna på utredningsjouren att poliserna inom IGV är duktiga, lyhörda och lyfter frågor till jouren när de är osäkra. Det kan bland annat röra frågor om hedersrelaterade brott vilket ställer krav på att jourutredningsbefälen har den kunskapen.

De flesta av de intervjuade inom IGV bedömer sin egen och sina kollegors kunskap om hedersrelaterade brott som relativt låg. Merparten av de intervjuade inom IGV i de tre granskade polisregionerna kan inte ge några exempel på faktorer som kan indikera att det finns ett hedersmotiv eller redogöra för vilka åtgärder som bör vidtas i de fall de misstänker att heder kan vara ett motiv. Flera av de som arbetar inom IGV uttrycker under intervjuerna önskemål om att få mer information om hedersrelaterade brott. Några av de intervjuade inom IGV i de tre granskade polisregionerna uppger att de fått en kortare grundutbildning om hedersrelaterade brott i samband med polisutbildningen medan andra uppger att de inte fått någon utbildning eller information alls i ämnet.

Även inom utredningsverksamheten i de tre polisregionerna varierar kunskapen kring vilka faktorer som kan indikera att heder kan vara ett motiv till ett brott. Flera av de intervjuade som arbetar inom jourverksamheten i de tre granskade polisregionerna beskriver att det i många fall saknas kunskap och resurs för att kunna bedöma ett hedersmotiv. Vid utredningsverksamheten i samtliga av de tre granskade polisregionerna beskrivs att ett hedersärende kan tas upp för diskussion om ett sådant ärende är aktuellt, men få beskriver att heder diskuterats generellt eller har ingått som ett inslag i någon av de utbildningar de deltagit i.

En sammanställning av kompetensutveckling rörande hedersproblematik under Polisprogrammet visar att det ingår vissa inslag om heder vid fyra av de fem lärosäten där Polisprogrammet genomförs. Insatserna består främst av

föreläsningar och seminarium om heder som genomförs i samband med kurser om SUB, BINR och utredning av onaturliga dödsfall.⁴²

Flera av de intervjuade lyfter att de sitter med i det nationella kompetensnätverket för hedersrelaterade brott och att de därmed blivit extra kunniga inom området. Några utredare och förundersökningsledare har erfarenhet av ärenden där heder identifierats. Andra utredare i de tre polisregionerna berättar att de aldrig utrett ett hedersrelaterat brott. Det gäller medarbetare i både jourverksamhet och i olika grupper som utreder BINR och grova brott. Några av de intervjuade påpekar att det i utredningsarbetet vanligtvis inte läggs någon större vikt vid att identifiera motiv till brottet, så länge det finns tillräcklig bevisning för att få en fällande dom. Samma personer har även lyft att det behöver bli mer känt inom verksamheten att ett hedersmotiv kan ge en straffskärpning.

I en av de granskade polisregionerna finns sedan 2022 ett förstärkningsteam för hedersrelaterade brott. Teamet i den aktuella polisregionen är ett uppsökande kompetensstöd som kontaktar handläggare och utredare i ärenden som taggats med #heder i Durtvå. Förstärkningsteamets arbete syftar till att stödja handläggare, kvalitetssäkra ärenden och genomföra kompetenshöjande insatser. I den aktuella polisregionen har de intervjuade överlag kunskap om att teamet finns och att de kan vända sig till teamet för att få hjälp med hedersrelaterade brott.

I intervjuerna framkommer att polisens nationella metodstöd Hedersrelaterad brottslighet används i begränsad omfattning. Inom utredningsverksamheten i de tre granskade polisregionerna menar vissa av de intervjuade att de vet hur de ska utreda ett hedersrelaterat brott och inte har behov av vägledning. Andra inom samma verksamhet kan vare sig kan referera till innehållet i metodstödet eller på annat vis redogöra för vilka åtgärder som ska och kan vidtas i ett ärende som rör heder. Endast ett fåtal av de intervjuade i de tre granskade polisregionerna kan mer ingående beskriva vilka särskilda åtgärder som bör vidtas i en utredning där heder misstänks vara ett motiv.

Majoriteten av de intervjuade vet att ett hedersrelaterat ärende ska flaggas med taggen #heder i Durtvå och att en promemoria ska upprättas för att beskriva varför taggen använts. I samtliga av de tre granskade polisregionerna har några medarbetare nämnt att de uppmanats att "hellre tagga för mycket än för lite" för att hedersrelaterade brott inte ska missas.

5.3 Bedömning

Tillsynsenheten bedömer utifrån det som framkommit under inspektionen att det sannolikt finns ett större antal ärenden där det inom Polismyndigheten

⁴² Polismyndigheten. *Sammanställning av kompetensutveckling rörande hedersproblematisering under Polisprogrammet* (PM 250929).

inte identifieras att det finns ett hedersmotiv vare sig i samband med att en brottsanmälan tas upp, ingripanden ute på fältet genomförs eller brott utreds.

Även om det inom delar av verksamheten som PKC och i vissa grupper som utreder BINR och grova brott i samtliga av de tre granskade polisregionerna finns en god förmåga att identifiera, bedöma och utreda hedersrelaterade brott så anser tillsynsenheten att den generella kunskapen och förmågan inom Polismyndigheten är otillräcklig.

Den varierande och i vissa fall bristande förmågan att identifiera och bedöma hedersmotiv bedöms kunna leda till att beslut gällande utredningsåtgärder och skyddsbehov i de aktuella brottsutredningarna i dessa ärenden tas på felaktiga grunder.

Den obligatoriska grundutbildningen för operatörer vid PKC bedöms ha bidragit till en större medvetenhet, kunskap och förmåga att identifiera, bedöma och hantera hedersrelaterade brott inom den berörda verksamheten.

Sammantaget är tillsynsenhetens uppfattning att kunskapen om hedersrelaterade brott behöver öka inom Polismyndigheten för att säkerställa förmåga att identifiera, bedöma och på ett effektivt, rättssäkert samt likvärdigt sätt utreda hedersrelaterade brott i hela landet. Mot bakgrund av att befintlig vägledning inom området anses tillräcklig och lättillgänglig samt att utpekade kontaktpersoner för hedersrelaterade brott finns i samtliga polisregioner bedömer tillsynsenheten att förutsättningarna för att öka kunskapen inom Polismyndigheten är goda.

6 Riskbedömningar på individnivå

6.1 Bakgrund

För att kunna vidta rätt skyddsåtgärder och säkerställa att brottsoffer får rätt stöd i hedersrelaterade brott krävs att det redan initialt identifieras att det kan finnas ett hedersmotiv.

Av 1 § polislagen (1984:387) framgår att Polismyndighetens arbete syftar till att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt att i övrigt tillförsäkra allmänheten skydd och annan hjälp. Av 2 a § i samma lag framgår att Polismyndigheten får bedriva särskilt personsäkerhetsarbete i fråga om vittnen och andra hotade personer. Bestämmelsen infördes 2006 i syfte att ge polisen möjligheter att skydda personer som är utsatta för påtagliga risker för att allvarlig brottslighet riktas mot deras eller närståendes liv, hälsa, frihet eller frid. Vilka skyddsåtgärder som ska vidtas bestäms i varje enskilt fall.⁴³

I Polismyndighetens riktlinjer för brottsoffer- och personsäkerhetsverksamheten (PM 2018:42) framgår att varje anställd vid Polismyndigheten som tar emot eller upprättar en anmälan ska göra en initial bedömning av om det finns en omedelbar risk för att brottsoffret drabbas av våld eller hot om våld. De initiala riskbedömningarna ska avgöra om det föreligger ett akut behov av stöd- och skyddsåtgärder och måste därför kunna genomföras samtliga veckodagar dygnet runt. Om det vid den initiala riskbedömningen föreligger en omedelbar risk för våld ska det finnas förmåga att omgående vidta relevanta skyddsåtgärder. Därefter ska ärendet så snart som möjligt överlämnas till brottsoffer- och personsäkerhetsverksamheten (Bops) för vidare handläggning. Den initiala riskbedömningen kan komma att visa på att en strukturerad riskbedömning behöver genomföras.⁴⁴ En målsägande under 18 år ska alltid anses ha ett särskilt skyddsbehov. I de fall en målsägare är under 18 år uppfylls skyddsbehovet genom att en anmälan upprättas till socialnämnden enligt 19 kap 1 § i socialtjänstlagen (2025:400).⁴⁵

I polisens metodstöd Hedersrelaterad brottslighet framgår att den som tar upp en anmälan om brott eller kommer till en brottsplats ansvarar för att göra en initial riskbedömning och att det i hedersrelaterade ärenden ofta finns en hotbild som bör beaktas i den riskbedömning som genomförs i Durtvå.⁴⁶

Vid behov av hjälp med riskbedömningar och personskydd ska en begäran göras till de Bops-grupper som finns på Noa och i samtliga sju polisregioner.

⁴³ Se Berg, Polislagen (1984:38) 2 a §, Karnov (JUNO) (besökt 2025-07-30).

⁴⁴ Polismyndigheten. *Polismyndighetens riktlinjer för brottsoffer- och personsäkerhetsverksamheten* (PM 2018:42), s. 13.

⁴⁵ 2 Polismyndigheten. *Polismyndighetens riktlinjer för brottsoffer- och personsäkerhetsverksamheten* (PM 2018:42), s. 14.

⁴⁶ Polismyndigheten. *Hedersrelaterad brottslighet – Metodstöd. Del 2 av 2: Praktik* s.17 f. Dnr A104.875/2025.

Begäran görs via ett särskilt formulär som skickas till Bops i den region där brottsärendet handläggs eller till Noa. När en begäran inkommer till Bops ska en strukturerad riskbedömning för att avgöra behov av skyddsinsatser göras. I metodstödet gällande hedersrelaterade brott hänvisas till polisens riktlinjer för brottsoffer- och personsäkerhetsverksamheten. Det framgår även att en riskbedömning bör göras av en person, eller tillsammans med en person, som har specialistkunskap om heder.⁴⁷

Vid tillsyn av arbetet med riskbedömningar på individnivå 2023 konstaterades att riktlinje och metodstöd inte var uppdaterade och i vissa delar inte var samstämmiga.⁴⁸ I tillsynsrapporten gavs chefen för Noa rekommendationen att tillse att det påbörjade arbetet med att revidera myndighetens riktlinjer för brottsoffer- och personsäkerhetsarbete och metodstödet för brottsoffer- och personsäkerhetsarbete snarast slutfördes⁴⁹

6.2 Iakttagelser

I svaren på de frågor som skickades ut till de tre granskade polisregionerna inför verksamhetsbesöken framgår att några särskilda satsningar vad gäller riskbedömningar på individnivå i ärenden som rör hedersrelaterade brott inte har genomförts i någon av polisregionerna. I den av polisregionerna där ett förstärkningsteam för heder finns råder teamet de handläggare som hanterar hedersrelaterade ärenden att ta kontakt med Bops. Detta menar medarbetare i den aktuella polisregionen kan bidra till att fler hedersrelaterade ärenden får en adekvat riskbedömning.

Av intervjuer framgår att det genomförs både initiala och strukturerade riskbedömningar i ärenden som rör hedersrelaterade brott i samtliga av de tre granskade polisregionerna. Det saknas dock underlag gällande i vilken omfattning riskbedömningar genomförs då detta inte följs upp vare sig på regional eller nationell nivå.

I en av de granskade polisregionerna uppger medarbetare att det uppskattningsvis inkommer tre hedersrelaterade ärenden i veckan till Bops. I ärenden som rör personer under 18 år kontaktas enligt vad som framkommer i intervjuerna i normalfallet inte Bops eftersom ansvaret och mandatet vad gäller skydd för barn anses ligga hos socialtjänsten. I de fall Bops ändå kontaktas i ärenden som rör barn kan det till exempel bero på att det finns en hotbild mot målsägandens familj.

Det framkommer vid intervjuerna att det inom Bops i alla de tre granskade polisregionerna finns både medarbetare som har gedigen kunskap och stort

⁴⁷ Polismyndigheten. Polismyndighetens riktlinjer för brottsoffer- och personsäkerhetsverksamheten (PM 2018:42)

⁴⁸ Polismyndigheten. Tillsynsrapport 2023:2. *Riskbedömningar på individnivå*, s.23. Dnr A402.006/2022.

⁴⁹ Polismyndigheten. Tillsynsrapport 2023:2. *Riskbedömningar på individnivå*, s. 42. Dnr A402.006/2022.

intresse för hedersrelaterade brott och medarbetare som sällan eller aldrig har hanterat ärenden med koppling till heder. De ärenden som inkommer till Bops och är taggade med #heder fördelas ofta till de handläggare på Bops som har kunskap och intresse för heder.

Flera av de intervjuade beskriver att ärenden i normalfallet redan är taggade när ärendet inkommer till Bops och att det sällan eller aldrig är medarbetare inom Bops-verksamheten som identifierar att det rör sig om heder. En av de intervjuade på Bops uppger att det förekommer att det inkommer ärenden där det taggats med #heder men att Bops kan göra en annan bedömning.

I samtliga av de tre granskade polisregionerna uppger merparten av de intervjuade inom Bops-verksamheten att de använder en checklista för metoden Patriark som stöd i arbetet med att genomföra strukturerade riskbedömningar. Flera av de intervjuade nämner även de riktlinjer och det metodstöd som finns för Bops-verksamheten.

Patriark som är ett evidensbaserat och standardiserat bedömningsinstrument som bland annat används av polis och socialtjänst ingår som en del i den obligatoriska grundutbildningen för medarbetare på Bops. Utbildningen genomförs två gånger årligen och under 2024 utbildades 44 personer. Behovet av utbildning uppges vara stort och enligt flera av de intervjuade i de tre granskade polisregionerna kan det i vissa fall dröja upp till ett år innan en medarbetare på Bops ges möjlighet att gå den aktuella utbildningen.

Vid inspektionen framkommer att arbetet med att revidera Polismyndighetens riktlinjer för brottsoffer- och personsäkerhetsarbete och metodstödet för brottsoffer- och personsäkerhetsarbete inte har slutförts. Bakgrunden uppges vara att det råder osäkerhet kring ansvarsfördelning och att arbetet därför lagts åt sidan i avvaktan på att revideringen av Polismyndighetens AO och pågående översyn av styrdokument inom myndigheten är färdigställt.

6.3 Bedömning

Tillsynsenheten kan utifrån det som framkommit under inspektionen konstatera att det i ärenden som rör hedersrelaterade brott genomförs både initiala och strukturerade riskbedömningar på individnivå, men har inte underlag för att kunna göra en bedömning angående i vilken omfattning det sker.

Mot bakgrund av att Bops-verksamheten i stor utsträckning är beroende av att andra inom organisationen identifierar att det finns ett skyddsbehov och begär hjälp är det av vikt att det finns en bred kunskap och förmåga inom Polismyndigheten att genomföra initiala riskbedömningar gällande hedersrelaterade brott.

Kunskapen och erfarenheten av att göra strukturerade riskbedömningar på individnivå i ärenden där heder identifierats som ett motiv varierar kraftigt mellan olika medarbetare inom Bops i de tre granskade polisregionerna och bedöms generellt behöva öka både vad gäller att kunna identifiera

hedersmotiv och att genomföra de strukturerade riskbedömningarna som sådana. Kunskapen är till stor del personbunden vilket skapar en sårbarhet i organisationen. Tillsynsenheten anser därför att det bör säkerställas att medarbetare inom Bops får genomgå den obligatoriska utbildningen i Patriark.

Tillsynsenheten kan utifrån det som har framkommit under inspektionen inte bedöma om och i så fall hur arbetet med riskbedömningar gällande hedersrelaterade brott har påverkats av att riktlinjer och metodstöd för Bops-verksamheten inte har uppdaterats.

Tillsynsenhetens uppfattning är dock att det finns behov av vägledning gällande riskbedömningar i ärenden som rör hedersrelaterade brott och att avsaknaden av stödjande dokument kan leda till att felaktiga bedömningar görs. I syfte att säkerställa en rättssäker hantering där berörda brottsoffer ges likvärdigt stöd och adekvat skydd utifrån sina individuella behov anser tillsynsenheten att det är fortsatt angeläget att arbetet med att uppdatera stödjande dokument för Bops-verksamheten genomförs.

7 Barnkonventionen

7.1 Bakgrund

Barns rättigheter ska beaktas i alla sammanhang när polisen kommer i kontakt med barn och barnkonventionen ska användas rutinmässigt.

I barnkonventionen slås varje barns rättigheter och statens ansvar fast i ett antal artiklar. Genom lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter ges konventionens artiklar 1–42 ställning som svensk lag. Artikel 2, 3, 4 och 12 kallas de fyra grundprinciperna och innebär att alla övriga artiklar utgår ifrån dem. I artikel 3 stadgas att vid alla åtgärder som rör barn ska i första hand det som bedöms vara barnets bästa beaktas. Vad som är barnets bästa ska utifrån situation, förutsättningar och behov avgöras i varje enskilt fall.⁵⁰

UB Mitt, Noa har tagit fram stödjande material och rutiner för hur barnets bästa ska beaktas och hur dessa bedömningar ska dokumenteras i ärenden och beslut som involverar barn. I materialet som finns på Polismyndighetens intranät Intrapolis, finns regelverk, mallar och metodstöd. För att underlätta genomförandet av prövningen av barnets bästa finns även beslutstöd som ska användas vid planering inför genomförande av förhör eller tvångsmedel. Stödmaterialet är generellt och underlagen utgår från roller som exempelvis misstänkt, målsägande och vittne i ett ärende och ger ingen särskild vägledning gällande åtgärder för barn i hedersrelaterade ärenden, utan tar fasta på regler som gäller i alla sammanhang där barn är inblandade, oaktat brottstyp.⁵¹

Polismyndighetens metodstöd Hedersrelaterad brottslighet, som senast uppdaterades i mars 2025, beskriver vad som ska och kan göras om barn finns på en brottsplats eller är en del av en familj som är aktuell i ett ärende som rör hedersrelaterade brott. Bland annat ska en orosanmälan enligt 19 kap. 1§ socialtjänstlagen (2025:400) alltid göras om barn finns med i bilden. I de fall det kan finnas behov av ett omhändertagande enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) ska polisen omedelbart underrätta socialtjänsten om detta. Det finns i metodstödet även information om vad som gäller angående utreseförbud, förbyggande efterlysningar och särskilda företrädare.⁵²

I metodstödet framgår även att det i vissa fall kan vara aktuellt att skriva en anmälan om barnfridsbrott enligt 4 kap. 3§ BrB.⁵³ Bestämmelsen om

⁵⁰ Se Palmstierna, Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter art. 3, Karnov (JUNO) (besökt 2025-09-04).

⁵¹ Polismyndigheten. Intrapolis. *Barn och unga*. (besökt 2025-07-24).

⁵² Polismyndigheten. *Hedersrelaterad brottslighet – Metodstöd. Del 2 av 2: Praktik*, s.15. Dnr A104.875/2025.

⁵³ Polismyndigheten. *Hedersrelaterad brottslighet – Metodstöd. Del 2 av 2: Praktik*, s.15 f. Dnr A104.875/2025.

barnfridsbrott trädde i kraft den 1 juli 2021 och innebär att det är straffbart att utsätta ett barn för att bevittna vissa brottsliga gärningar, såsom vålds- och sexualbrott, i nära relation. Även försök till sådana brott omfattas. Barnet ska vara eller ha varit närstående till både gärningspersonen och offret för grundbrottet.

I de i kapitel 4 tidigare nämnda checklistorna för initiala utredningsåtgärder vid brott mot särskilt utsatta brottsoffer finns bland annat en checklista för brott där barn är involverade och en checklista för hedersrelaterad brottslighet. I checklistan för barn finns ingen information som rör heder. I checklistan för hedersrelaterad brottslighet framkommer att i de fall barn är inblandade i ett ärende ska en anmälan till socialtjänsten göras och att det vid kontakt med socialtjänsten ska vara tydligt att det kan röra sig om heder.⁵⁴

I Åklagarmyndighetens rättsliga vägledning gällande hedersrelaterad brottslighet och könsstypning framkommer att en särskild företrädare för barn snarast möjligt bör förordnas i hedersärenden. Lagen (1999:97) om särskild företrädare för barn syftar till att stärka möjligheterna att tillvarata barns rätt när en vårdnadshavare eller någon som står i ett nära förhållande till en vårdnadshavare misstänks för brott mot barnet. Det framgår även att det i ansökan om en särskild företrädare ska framgå att det rör hedersrelaterad brottslighet.⁵⁵

7.2 Iakttagelser

I stort sett samtliga av de intervjuade i de tre granskade polisregionerna uppger att de vet att barnets bästa ska beaktas och att en bedömning gällande detta ska göras i ärenden och beslut där barn är involverade. Det är även väl känt var och hur de bedömningar som görs och de åtgärder som vidtas ska dokumenteras.

I en av de granskade polisregionerna hänvisar flera chefer och medarbetare till att det finns ett regionalt beslut om att en prövning av barnets bästa alltid ska göras i ärenden och beslut där barn är inblandade. I den aktuella polisregionen framkommer även att det utförs stickprovskontroller för att säkerställa att rutinerna gällande barnkonventionen följs.

Merparten av de intervjuade i de tre granskade polisregionerna saknar dock kunskap, djupare förståelse och erfarenhet av att tillämpa barnkonventionen och göra bedömningar om barnets bästa i ärenden som specifikt rör hedersrelaterade brott. Endast ett fåtal av de intervjuade kan ge konkreta exempel på hur barnets bästa kan tillämpas i praktiken i dessa ärenden. Ett befäl inom jourverksamheten lyfter att det är problematiskt att det saknas tillräckligt stöd och vägledning gällande vad som specifikt är barnets bästa i

⁵⁴ Polismyndigheten. *Checklistor för initiala utredningsåtgärder vid brott mot särskilt utsatta brottsoffer*, s.32. Dnr A249.354/2023.

⁵⁵ Åklagarmyndigheten. Utvecklingscentrum. *Hedersrelaterad brottslighet och könsstypning*. Rättslig vägledning 2023:16, s. 26.

hedersrelaterade brott då det är ärenden de inte hanterat särskilt ofta och därför inte har så stor erfarenhet av.

Några av de intervjuade lyfter att när det kommer till barn och hedersrelaterade brott är det viktigt att göra en bra riskanalys inför ett förhör. Det kan vara att ta ställning till hur förhöret ska genomföras, hur barnet ska hämtas till förhöret, vem som ska vara med som stöd, hur situationen med vårdnadshavare ser ut, om finns det en kontrollerande familj till detaljer som att titta på om barnet har en klocka som har GPS som gör att barnet kan spåras.

En svårighet som några av de intervjuade lyfter kopplat till hedersrelaterade brott där barn är målsäganden är att barnen ofta inte vill medverka, väljer att inte berätta eller väntar med att berätta tills dess att de hamnar i ett katastrofläge. En av de intervjuade anser att långa handläggningstider påverkar barnens rätt att komma till tals då förutsättningarna för barnet kan förändras över tid. Den intervjuade berättar om en ung målsägande som i ett tidigt skede av en utredning bodde på ett skyddat boende och då vid de förhör som hölls ville berätta om vad som hade hänt, men som under de nästan två år det tog innan ärendet slutredovisades hann flytta tillbaka hem och efter det inte längre ville medverka.

I stort sett samtliga av de intervjuade i de tre granskade polisregionerna vet att de är skyldiga att skriva en orosanmälan enligt socialtjänstlagen 19 kap.1 § i de fall de misstänker att barn far illa.

Flera av de intervjuade i de granskade polisregionerna lyfter att samverkan med socialtjänsten om barns skydd emellanåt är problematisk då det inte alltid finns samsyn när det kommer till att bedöma vad som är barnets bästa och vilket skydd barnet är i behov av. En medarbetare på Bops anser att socialtjänsten ofta gör en annan bedömning när det kommer till vad som är barnets bästa. Den intervjuade ser inte att det är olika bedömningar gällande om heder är ett motiv eller inte som är problemet, utan menar att de olika bedömningarna beror på att myndigheterna har olika uppdrag och perspektiv. Medarbetare inom polisen tänker enligt den intervjuade till exempel mer på individens säkerhet, fysisk säkerhet och att ha förmåga att skydda barnet över tid.

En av de intervjuade uttrycker att det kan uppkomma en känsla av att inte vilja släppa iväg ett barn efter ett polisförhör när det är osäkert eller till och med känt att socialtjänsten inte kommer fatta beslut om att omhänderta barnet. En annan medarbetare uttrycker att den ibland får ont i magen av oro i ärenden där heder misstänks och det inte kan vidtas några ytterligare åtgärder för att skydda barnet från polisens sida. Flera av de intervjuade anser att polisen behöver ha en mer regelbunden dialog med andra myndigheter om vad som är barnets bästa.

En uppfattning som uttrycks av flera av de intervjuade i samtliga av de tre polisregionerna är att det ofta tas mer hänsyn till barnkonventionen och barnens bästa när det rör barn som misstänks för brott än barn som utsatts för brott. En annan aspekt som flera av de intervjuade lyfter är den påverkan på

arbetet och de prioriteringar som görs som de anser att de skjutningar och sprängningar där barn är offer, vittnen och gärningsmän har. Flera av de intervjuade på IGV och inom jour- och utredningsverksamheten i samtliga av de tre granskade polisregionerna upplever att ärenden som rör barn och hedersrelaterade brott inte är lika prioriterade som ärenden som rör barn och grova våldsbrott kopplade till gängkriminalitet.

Några av de intervjuade i de tre granskade polisregionerna nämner att de fått viss utbildning om barnkonventionen då det ingår som del i de SUB-, barnförhørs- och förundersökningsledarutbildningar som Polismyndigheten genomför.

7.3 Bedömning

Tillsynsenheten bedömer att det för att säkerställa att barns rättigheter beaktas och tillvaratas i ärenden som rör hedersrelaterade brott krävs att det finns både en grundläggande kunskap om barnkonventionen och barnens bästa och särskild kunskap om heder. Det ställer höga krav på de medarbetare inom Polismyndigheten som hanterar dessa ärenden.

Utifrån vad som framkommit vid inspektionen bedömer tillsynsenheten att den grundläggande kunskapen om barnkonventionen och att barnets bästa ska beaktas i de ärenden och beslut som rör barn överlag är god i de tre granskade polisregionerna. Det är även väl känt var och hur dessa bedömningar och beslut ska dokumenteras.

Tillsynsenheten anser dock att det saknas tillräcklig kunskap, erfarenhet och djupare förståelse för vad som är barnets bästa när det specifikt rör hedersrelaterade brott och att det påverkar förmågan att göra adekvata bedömningar och tillämpa barnkonventionen och barnets bästa i praktiken.

Bristen på kunskap om tillämpningen av barnkonventionen i ärenden som rör barn och hedersrelaterade brott bedömer tillsynsenheten kan leda till felaktiga bedömningar gällande både utredningsåtgärder och lämpliga skyddsåtgärder. Felaktiga bedömningar kan leda till ökad risk för att ett barn hamnar i en utsatt situation och i värsta fall drabbas av hot eller våld.

Tillsynsenhetens uppfattning är sammanfattningsvis att kunskapen om barnkonventionen och hur barns bästa ska beaktas och tillämpas specifikt i ärenden där ett hedersmotiv identifieras behöver öka inom Polismyndigheten. Myndigheten bör därför säkerställa att de medarbetare som kommer i kontakt med barn i hedersrelaterade ärenden har kunskap om hur barnkonventionen ska beaktas i dessa ärenden och att det i verksamheten är känt var vägledning och stöd finns tillgängligt.

8 Samverkan

8.1 Bakgrund

För att förebygga och bekämpa hedersrelaterade brott krävs att Polismyndigheten samverkar med andra myndigheter och aktörer inom rättsväsendet och samhället. Samverkan är även av stor vikt i arbetet med att säkerställa att utsatta för hedersrelaterade brott får det skydd och det stöd de behöver och har rätt till.

Några av de myndigheter och aktörer som har uppdrag i arbetet mot hedersrelaterade brott och som Polismyndigheten samverkar med är NCH vid Länsstyrelsen i Östergötland, Jämställdhetsmyndigheten, Åklagarmyndigheten och Socialstyrelsen,

Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck

NCH inrättades den 1 oktober 2022 som en egen organisatorisk avdelning inom Länsstyrelsen Östergötland. Centrumets uppbyggnad och struktur utgår ifrån förordning (2022:1345) om nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck. I förordningens 2 § framgår att NCH ska stödja och bidra till ett strategiskt, förebyggande och kunskapsbaserat arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck på nationell, regional och lokal nivå. NCH ska även stödja kommuner och regioner i deras arbete med att kartlägga förekomsten av HRV.

På NCH:s hemsida finns stöd och samlad information om hedersrelaterade brott som riktar sig till både utsatta och yrkesverksamma⁵⁶

NCH samverkar med myndigheter som har pågående uppdrag eller som har haft uppdrag gällande hedersrelaterat våld och förtryck. Myndigheterna träffas regelbundet vid möten inom ramen för ett myndighetsnätverk som leds av NCH. Syftet med nätverket är enligt NCH att skapa förutsättningar för att olika myndigheters insatser ska få större genomslag och för ett mer långsiktigt och hållbart arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck, men även att samla in och sprida kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck. I det ingår också att främja informationsutbyte mellan deltagande myndigheter.

För att belysa aktuella och relevanta frågor utgår NCH från sin omvärldsbevakning och från den information som deltagande myndigheter bidrar med om vad som är aktuellt på respektive myndighet. Tematiska möten hålls två gånger per år för mer riktade diskussioner och för att nå ökad samsyn kring vad som behöver utvecklas och prioriteras för ett mer träffsäkert arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck.

⁵⁶ Nationellt Centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck. <https://www.hedersfortryck.se/> (Besökt 2025-07-24).

NCH konstaterar i sin senaste omvärldsanalys att arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck kräver samhällets samlade förmåga, då det behövs insatser från olika aktörer och i olika skeden.⁵⁷

Resurscentrum

Sedan 2018 har i omgångar startats ett antal regionala, kommun- och myndighetsgemensamma resurscentrum för barn och vuxna som är utsatta eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck i olika län i landet. Ett resurscentrum ska vara ett komplement till de strukturer som redan finns i samhället vilket innebär att verksamheten inte tar övermyndigheters ansvar att ge stöd, hjälp och skydd utan snarare fungerar som en första kontakt när behov av stöd och vägledning uppstår. Inom resurscentrumen samverkar bland annat polis, socialtjänst och hälso- och sjukvård. I dagsläget finns 16 resurscentrum i 15 län runtom i Sverige.

I Stockholms län finns sedan flera år Origo som är ett resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld där samverkan sker mellan Stockholms stad, kommuner i Stockholms län, Stockholms läns landsting och Polismyndigheten i region Stockholm. Stockholm stad är formellt ansvarig för verksamheten och övriga samverkansparter har möjlighet till insyn och påverkan. Polismyndigheten har sedan flera år en resurs som arbetar i centrumet på 50 procent. I Uppsala län finns sedan den 21 januari 2025 Nexus resurscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck som är ett samarbete mellan kommunerna i Uppsala län, Länsstyrelsen Uppsala län, Polismyndigheten i region Mitt och Region Uppsala. Nexus samarbetar även med Nationellt centrum för kvinnofrid och Åklagarkammaren i Uppsala. Polismyndigheten har en resurs som arbetar i centrumet på 50 procent.

Jämställdhetsmyndigheten

Jämställdhetsmyndigheten tar enligt beslut av regeringen den 1 januari 2026 över det samlade nationella ansvaret för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.⁵⁸ Regeringen har även givit Länsstyrelsen i Östergötlands län i uppdrag att förbereda överföring av uppgifter enligt förordningen (2022:1345) om nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck till Jämställdhetsmyndigheten så att myndigheten kan överta uppgifterna från den 1 januari 2026.⁵⁹

⁵⁷ NCH. Omvärldsanalys. Trender, analyser och bedömningar gällande utvecklingen på området hedersrelaterat våld och förtryck. Dnr 3058-2025.

⁵⁸ Regeringen. Arbetsmarknadsdepartementet (2024). *Uppdrag till Jämställdhetsmyndigheten att förbereda inordnandet av vissa uppgifter enligt förordningen om nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck*. Dnr A2024/01396.

⁵⁹ Regeringen. Arbetsmarknadsdepartementet (2024) *Uppdrag till Länsstyrelsen i Östergötlands län att förbereda överföring av uppgifter till Jämställdhetsmyndigheten*. Dnr A2024/01395.

Åklagarmyndigheten

En åklagare har tre huvuduppgifter, att leda förundersökningar, fatta beslut och utföra åklagaruppgifter vid rättegångar. Det innebär att åklagarens arbete normalt startar när ett brott anmäls och ärendet inkommer till

Åklagarmyndigheten från polisen. Åklagarmyndigheten är beroende av att polisanmälningar görs för att kunna utreda hedersrelaterade brott. Från Åklagarmyndighetens perspektiv är det viktigt att polisen identifierar hedersrelaterade brott och att misstanken om att heder kan vara ett motiv till brottet tydligt kommuniceras från polisen till åklagare.⁶⁰

Sedan 2020 finns det vid varje allmän åklagarkammare och vid riksenheten för internationell och organiserad brottslighet en särskilt utpekad hedersåklagare. Sedan 2021 har Åklagarmyndigheten en särskild ämnesspecialist (åklagare) på området hedersrelaterad brottslighet. Det finns även ett inslag om heder med i grundutbildningen och även en vidareutbildning gällande hedersrelaterad brottslighet framtagna inom myndigheten.

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen arbetar för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck genom att stödja arbetet inom vård och omsorg med bästa tillgängliga kunskap. Bedömningsstödet Heva för utredningar av barn som är utsatta för hedersrelaterat våld har tagits fram och implementeras nu inom bland annat socialtjänsten.⁶¹

Socialstyrelsen ska under vissa förutsättningar genomföra utredningar, bland annat när ett barn har dödats eller utsatts för försök till dödligt våld eller när en vuxen person har dödats eller utsatts för försök till dödligt våld av en närstående eller tidigare närstående. Det följer av bestämmelserna i lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall. Vissa av dessa utredningar rör barn och vuxna som utsatts för hedersrelaterade brott.

Syftet med utredningarna är att identifiera brister i samhällets skyddsnät och att ge regeringen underlag till förslag på åtgärder som kan förebygga att barn far illa och att vuxna utsätts för våld av närstående. Socialstyrelsen sammanställer vartannat år sina iakttagelser i en rapport. Rapporten riktar sig i första hand till regeringen, men den kan också vara av intresse för andra myndigheter och samhällsaktörer. I utredningarna samverkar Socialstyrelsen med Polismyndigheten genom att bland annat inhämta underlag och att bjuda in sakkunniga från myndigheten till samverkansmöten och de ärendegenomgångar som genomförs.

⁶⁰ Åklagarmyndigheten. <https://www.aklagare.se/aklagarens-roll/brott-som-aklagare-handlagger/hedersrelaterad-brottslighet/> (besökt 2025-09-26).

⁶¹ Socialstyrelsen. <https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/vald-och-brott/hedersrelaterat-vald-och-fortryck/> (besökt 2025-09-26).

Barnahus

På ett flertal orter i Sverige finns så kallade Barnahus där polis, åklagare och socialtjänst, men även hälso- och sjukvård samverkar för att de respektive myndigheternas utredningar ska kunna genomföras säkert, effektivt och med god kvalitet. Samverkan rör bland annat planering av åtgärder som till exempel att säkerställa att ett barn inte behöver berätta om vad det utsatts för vid flera tillfällen och för flera personer.

Sedan 2008 finns Barnahusnätverket. Nätverket startades på initiativ av Rädda Barnen i Stockholm och består av de totalt 33 Barnahus som finns i Sverige. Två gånger per år anordnar Barnahusnätverket träffar där medarbetare vid barnahusen ges möjlighet att ta del av föreläsningar, diskutera utvecklingsfrågor samt dela erfarenheter, rutiner och praxis.⁶²

8.2 Iakttagelser

Polismyndigheten samverkar med en rad olika myndigheter och andra aktörer på nationell, regional och lokal nivå. På nationell nivå sker samverkan bland annat inom ramen för regeringsuppdrag som givits Polismyndigheten och andra myndigheter och i de olika myndighetsnätverk som finns. Ofta är dock den samverkan som sker inte formaliserad utan bygger på enskilda medarbetares intresse och engagemang och kontakter mellan dessa medarbetare när behov uppstår.

Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten har på nationell nivå en upparbetad informell samverkan som främst sker mellan UB, Noa och Åklagarmyndighetens utvecklingscentrum. Åklagarmyndigheten bjuds även in till träffar i Polismyndighetens nationella kompetensnätverk för hedersrelaterad brottslighet.

I den dagliga operativa verksamheten i polisregionerna och inom ramen för förundersökningar samverkar polisen främst med åklagare och socialtjänst samt med kommuner, stadsdelsförvaltningar och skolor. Det sker en nära samverkan med åklagare i hedersrelaterade ärenden eftersom dessa förundersökningar vanligtvis är åklagarledda.

Merparten av de intervjuade som utreder hedersrelaterade brott i de tre granskade polisregionerna beskriver samverkan med åklagare som god, både generellt och kopplat till ärenden om hedersrelaterade brott. Några av de intervjuade i de tre granskade polisregionerna anser att kompetensen om hedersrelaterade brott hos de enskilda åklagarna varierar vilket beskrivs som en utmaning eftersom utredningsåtgärder i stor utsträckning utgår utifrån åklagarens inriktning och direktiv. Ett av de intervjuade jourutredningsbefälen lyfter svårigheten att få vissa åklagare att driva

⁶² Linköpings universitet. <https://liu.se/forskning/barnafrid/natverk/natverkbarnahus> (Besökt 2025-09-28).

ärenden som hedersrelaterade brott och uttrycker uppfattningen att det troligen beror på en kombination av okunskap och ovilja då utredningarna blir mer komplexa.

Erfarenheten av samverkan med socialtjänsten inom Polismyndigheten varierar. I samtliga av de tre granskade polisregionerna uppger flera av de intervjuade att de har en positiv erfarenhet av samverkan med socialtjänsten, medan andra anser att samverkan ofta inte fungerar. Några av de intervjuade uppger att socialtjänsten ibland gör helt andra bedömningar än vad polisen gör, både vad gäller om en person är utsatt för hedersförtryck eller inte och vilka behov som föreligger vad gäller åtgärder och skydd.

Intervjuer visar även att det skiljer mycket mellan olika socialtjänster och att samverkan och i vilken utsträckning den fungerar är personberoende, då kompetens och bedömningar varierar mellan olika befattningshavare inom socialtjänsten. I vissa kommuner fungerar samverkan bra, i andra kommuner prioriteras inte heder vilket påverkar samverkan negativt. Det behövs enligt flera av de intervjuade ett tydligt gemensamt uppdrag, en gemensam inriktning och ett tydligt gemensamt ansvar.

I en av de granskade polisregionerna lyfter en av de intervjuade att det saknas en särskild struktur för samverkan mellan polisen och socialtjänsten för hedersrelaterade brott. Personen ser det även som en betydande brist att det saknas ett forum där dialog kan ske kring de bedömningar som görs. I en annan av intervjuerna i samma region framkommer att det vid upprepade tillfällen har gjorts försök att starta upp regelbundna möten med socialtjänsten, men att det varit svårt att få till en kontinuitet då det varit stor personalomsättning inom socialtjänsten. Detta har enligt medarbetaren resulterat i att arbetet fått påbörjats på nytt vid flera tillfällen.

Flera av de intervjuade i samtliga av de tre granskade regionerna lyfter den samverkan som sker på Barnahus som ett exempel på en väl fungerande samverkan mellan myndigheter.

I två av de tre granskade polisregionerna nämner intervjuade i den operativa verksamheten samverkan inom ramen för en metod som kallas Islandsmodellen. Modellen innebär att om barn är inblandade i en akut händelse där de bevittnat, upplevt eller utsatts för våld av eller mellan närstående så tar polisen kontakt med socialtjänsten som då kommer till brottsplatsen och omhändertar barnen. I båda de två polisregionerna där modellen tas upp som ett exempel på samverkan förmedlas bilden av att den fungerar väl.

8.3 Bedömning

Tillsynsenheten bedömer att den samverkan som sker mellan Polismyndigheten och andra myndigheter och aktörer på olika nivåer gällande hedersrelaterade brott i stort sett är tillräcklig och överlag fungerar väl.

Behov av fortsatt och kontinuerlig samverkan mellan Polismyndigheten och andra myndigheter och aktörer på alla nivåer bedöms finnas kring bland annat gemensamma inriktningar, prioriteringar och uppdrag, utbyte av kunskap och erfarenheter samt för ökad förståelse för respektive myndighets- och aktörers uppdrag och roll.

Polismyndigheten bör överväga om den samverkan som sker i större utsträckning behöver formaliseras för att säkerställa kontinuitet och minska den sårbarhet som uppkommer i de mer informella och personbundna kontakterna.

9 Uppföljning

9.1 Bakgrund

Polismyndigheten har i uppdrag att återrapportera sin verksamhet till regeringen, bland annat i de uppdrag som framgår av regleringsbrevet.

I Polismyndighetens årsredovisning för 2024 framgår att myndigheten under året utvecklat arbetet mot hedersrelaterade bortföranden såtillvida att ett stödmaterial som beskriver vilka åtgärder som ska vidtas när en person mot sin vilja riskerar att föras bort eller hålls kvar utomlands mot sin vilja eller återvänder till Sverige från en ofrivillig utlandsresa. Polismyndigheten redovisar även att det under året vid flera tillfällen genomförts kompetenshöjande insatser om hedersrelaterat våld och förtryck samt en operativ insats på Arlanda flygplats i samverkan med socialtjänsten.

Ett viktigt verktyg för att styra verksamhet är att utifrån de mål och uppdrag som fördelas följa upp verksamhetens resultat.

I Polismyndighetens strategi för utredningsverksamheten framgår att chefen för Noa tillsammans med chefen för ekonomiavdelningen, som processägare för uppföljning, ska ansvara för att följa upp verksamheten utifrån ett helhetsperspektiv och beslutade mål.⁶³

Chefen för Noa ska tillse att kvalitativa och kvantitativa mål för utredningsverksamheten tas fram. Dessa ska kompletteras med regionala och lokala mål utifrån lokala förutsättningar och utmaningar med utgångspunkt i utredningsverksamhetens lägesbilder. Verksamhetscheferna ansvarar sedan för att planera, leda, utveckla och följa upp den egna verksamheten. Uppföljningen ska bidra med underlag för en bedömning av om vidtagna åtgärder bidragit till att nå det långsiktiga målet framgångsrik brottsbekämpning och uppkläring. Den ska samtidigt utgöra ett underlag för styrningen av verksamheten.⁶⁴

9.2 Iakttagelser

Polismyndigheten sammanställer och redovisar månatligen en nationell uppföljning av myndighetens verksamhet, ekonomi och personal till regeringen i enlighet med återrapporteringskrav i regleringsbrevet för 2025. Uppföljningen delas även med myndighetsledningen och är tänkt att kunna användas som ett underlag för diskussion och prioritering av vilka områden som behöver analyseras djupare.

⁶³ Polismyndigheten. *Polismyndighetens strategi för utredningsverksamheten*. (PM 2021:10) s.12. Dnr A116.473/2019.

⁶⁴ Polismyndigheten. *Polismyndighetens strategi för utredningsverksamheten*. (PM 2021:10) s.12. Dnr A116.473/2019.

I den nationella månadsuppföljningen ingår vissa hedersrelaterade brott i kategorin våld mot kvinnor, men det redovisas ingen nationell uppföljning specifikt för hedersrelaterade brott. I kategorin övriga våldsbrott ingår mord och dråp, grov fridskränkning, olaga tvång och hedersförtryck.⁶⁵ Det går i månadsuppföljningen inte att utläsa i hur många av våldsbrotten som heder bedömts vara ett motiv.

SUB är ett prioriterat område i de tre granskade polisregionerna och följs månadsvis upp i samtliga av dessa polisregioner. Det finns dock ingenting nedbrutet på hedersrelaterade brott i uppföljningen.

Tillsynsenheten har under inspektionen efterfrågat uppföljning och statistik kring hedersrelaterade brott och kan konstatera att en heltäckande sådan saknas. Det finns ingen samlad uppföljning inom Polismyndigheten av hedersrelaterade brott vare sig på nationell, regional eller lokal nivå.

Statistik för anmälda brott kan med hjälp av brottskoder tas fram för de brott som utgör specifika hedersbrott, men de flesta hedersrelaterade brott har en annan brottskod som i sig inte visar att det rör ett hedersrelaterat brott och kan därför inte särskiljas i statistiken. Det går att ta fram statistik över hur många ärenden som taggats med #heder, men taggen är inte framtagen i syfte att användas att ta fram statistik utan för att flagga för att heder kan vara ett motiv och ger inte någon fullständig bild. Taggen kan dessutom läggas till och tas bort under ett ärendes gång. Under 2024 markerades närmare fem tusen av de brott som anmälades i polisens it-stöd med taggen #heder.

I en av de granskade polisregionerna har en samordnare för heder utsetts. Samordnaren följer regelbundet upp de hedersrelaterade brotten som en del i uppdraget att utveckla arbetet med heder inom polisregionen. I uppföljningen sammanställs bland annat antalet ärenden som taggats med #heder, antal redovisade ärenden och domar samt utvecklingen över tid. Det framtagna underlaget bidrar enligt flera av de intervjuade till ett ökat kunskapsläge och en tydligare lägesbild gällande heder och har även resulterat i att vissa organisatoriska förändringar nu görs inom polisregionen för att öka förmågan att utreda hedersrelaterade brott.

Återkommande i intervjuer i alla de tre granskade polisregionerna är att många medarbetare saknar och efterfrågar återkoppling gällande både egen prestation, vidtagna åtgärder i ett ärende och vad som hänt med ärendet efter det att de gjort sin del i det. Vissa organisatoriska grupper i de tre granskade polisregionerna har en gemensam genomgång efter ett avslutat ärende men det sker inte som regel. I vissa ärenden får medarbetare ta del av domar i ärenden men i de flesta fall är det upp till medarbetaren själv att efterfråga dessa domar.

⁶⁵ Polismyndigheten. *Nationell månadsuppföljning. Verksamhet, ekonomi och kompetens*. Maj 2025.

9.3 Bedömning

Avsaknaden av uppföljning av hedersrelaterade brott inom Polismyndigheten gör det svårt att få en bild av omfattningen och hur behovet ser ut av exempelvis resurs, kompetenshöjande insatser och samverkan med andra myndigheter och aktörer. Bristen på uppföljning minskar även möjligheten att följa upp effekterna av vidtagna åtgärder och i vilken utsträckning de bidrar till att Polismyndighetens långsiktiga mål med en framgångsrik brottsbekämpning och uppkläring uppnås på området.

Sammantaget bedömer tillsynsenheten att avsaknaden av uppföljning och lägesbild försvårar styrningen och ledningen av arbetet mot hedersrelaterade brott, vilket i förlängningen bedöms kunna minska incitamenten att identifiera och utreda hedersrelaterade brott. Polismyndigheten bör därför säkerställa att uppföljning av arbetet med hedersrelaterade brott utvecklas och genomförs.

En högre grad av återkoppling till medarbetare bedöms kunna bidra till att kunskapen ökar om hur ärenden som rör hedersrelaterade brott ska hanteras inom verksamheten samt att tryggheten och motivationen hos medarbetare som handlägger dessa brott ökar.

10 Rekommendationer

Följande rekommendationer lämnas till verksamhetsansvariga i polisregionerna.

- Säkerställ förmåga att identifiera, bedöma och utreda hedersrelaterade brott i relevanta delar av verksamheten.
- Säkerställ förmåga att genomföra riskbedömningar på individnivå i ärenden där hedersmotiv identifieras.
- Säkerställ uppföljning av hedersrelaterade brott.

Följande rekommendationer lämnas till nationellt ansvarig.

- Tillse att nationella stödjande dokument finns i syfte att stärka arbetet med riskbedömningar på individnivå avseende hedersrelaterade brott.
- Säkerställ uppföljning av hedersrelaterade brott.
- Redovisa senast den 15 december 2026 till rikspolischefens kansli hur de rekommendationer och bedömningar som framgår i tillsynsrapporten har omhändertagits.

Bilaga 1

Polismyndigheten
Rikspolischefens kansli
Tillsynsenheten

DIREKTIV 1 (3)

Diariernr (åberopas) A059.138/2025

Infoklass Öppen

Datum 2025-03-03 Saknr 128

Hedersrelaterade brott

Bakgrund

Av Polismyndighetens tillsynsplan för 2025 (PM 2024:19) framgår bland annat att tillsynsenheten ska genomföra en tillsyn över förmågan inom Polismyndigheten att tidigt identifiera och bedöma brott med hedersmotiv.

Hedersrelaterade brott är alla brott som helt eller delvis begåtts för att bevara eller återupprätta en persons eller familjs, släkts eller annan liknande grupps anseende utifrån en föreställning om heder. Den 1 juni 2022 infördes brottet hedersförtryck genom 4 kap. 4 e § brottsbalken med en särskild straffskala för den som upprepat begår vissa brottsliga handlingar mot en person med hedersmotiv. Utöver detta finns även andra särskilda brott som ofta begås i en hederskontext. Dessa är äktenskapstvång, barnäktenskapsbrott, vilseledande till äktenskapsresa och könsstympning.

För att rätt åtgärder ska vidtas initialt, under utredning och i skyddsarbetet med de utsatta är det av vikt att hedersmotiv identifieras tidigt.

Syfte

Tillsynsärendet avser en granskning av förmågan inom Polismyndigheten att tidigt identifiera och bedöma brott med hedersmotiv.

Inriktning

Tillsynsenheten ska genom en inspektion granska i vilken utsträckning som enhetliga och ändamålsenliga utredningsåtgärder av hedersrelaterade brott och brott med hedersmotiv vidtas initialt och under fortsatt utredning samt i vilken omfattning som initiala och strukturerade riskbedömningar genomförs.

Därutöver ska granskningen omfatta hur kraven i barnkonventionen beaktas i ärenden som rör barn samt hur och i vilken utsträckning samverkan med andra myndigheter och aktörer sker. Eventuella behov av förbättrad vägledning för utredning av hedersrelaterade brott ska undersökas.

Polismyndigheten

2025-03-03

2 (3)

A059.138/2025

Infoklass Öppen

Avgränsningar

Tillsynsärendet omfattar inte någon granskning av det arbete som görs i samband med gränskontroll för att upptäcka hedersrelaterade brott och brott med hedersmotiv.

Tillsynsobjekt

Följande organisatoriska enheter är föremål för tillsyn:

- Polisregion Stockholm, polisområde Stockholm nord
- Polisregion Öst, polisområde Östergötland
- Polisregion Mitt, polisområde Uppsala.

Arbetsmetod

Tillsynsärendet ska bedrivas som en inspektion med verksamhetsbesök, intervjuer med berörda samt granskning av ärenden och styrdokument.

Genomförande

Tillsynsledarna Marie Dubois och Anna Garphult uppdras att genomföra tillsynsärendet och Marie Dubois uppdras att vara ansvarig för ärendet. I samråd med berörd region uppdras Lars-Gunnar Perlinger vid polisregion Väst och Jenni Elmeskov vid polisregion Syd att vara experter.

Övriga resurser för att genomföra uppdraget fastställs genom särskilt beslut.

Marie Dubois ansvarar för att en genomförandeplan upprättas där besök i verksamheten, sammanträdesdagar och redovisningstillfällen framgår.

Redovisning

Tillsynsärendet ska utifrån gjorda iakttagelser resultera i bedömningar som dokumenteras i en tillsynsrapport. Om det finns skäl att lämna rekommendationer ska dessa framgå av rapporten.

Rikspolischefen beslutar om vilka eventuella åtgärder som Polismyndigheten ska vidta med anledning av lämnade rekommendationer i tillsynsrapporten.

Tidplan

Tillsynsärendet påbörjades i mars 2025. Målsättningen är att det ska vara slutredovisat i september 2025.

Kostnader

Tillsynsenheten ansvarar för kostnader som kan uppstå i samband med tillsynen, såsom rese- och logikostnader. Tillsynsärendet ska planeras så att övertid i uppdraget inte uppstår. Lönekostnader för tillsynsgruppens deltagare belastar den organisatoriska enhet där respektive deltagare är anställd och placerad.

Polismyndigheten

2025-03-03

3 (3)

A059.138/2025

Infoklass Öppen

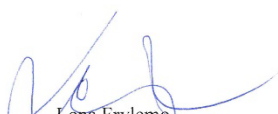
Kostnadsställe	90000006
Projektkod	601000346

Offentlighet och sekretess

Inriktningen är att tillsynsrapporten i sin helhet ska vara offentlig.

Övrigt

Kontaktpersoner i ärendet är Marie Dubois och Anna Garphult.

Lena Frylema
Tillsynschef

Marie Dubois
Tillsynsledare

Bilaga 2

Polisen

Polismyndigheten

Beslutsprotokoll

1 (2)

Datum 2025-10-17

Infoklass Öppen

Diariernr, ärende A059.138/2025

Saknr 128

Beslutsprotokoll RPC 135/2025

Beslutande	Rikspolischefen Petra Lundh
Föredragande	Tillsynsledaren Marie Dubois
Övriga som deltagit i den slutliga handläggningen Rättschefen Gunilla Hed wall Tillsynschefen Lena Frylemo	
Ärende Omhändertagande av rekommendationer i tillsynsrapporten (2025:3) Hedersrelaterade brott.	
Beslut Polismyndigheten beslutar att åtgärder ska vidtas i enlighet med lämnade rekommendationer i rubricerad tillsynsrapport.	
Polisregionerna ska - säkerställa förmåga att identifiera, bedöma och utreda hedersrelaterade brott i relevanta delar av verksamheten. - säkerställa förmåga att genomföra riskbedömningar på individnivå i ärenden där hedersmotiv identifieras. - säkerställa uppföljning av hedersrelaterade brott.	
Ansvar för att vidta åtgärder i enlighet med de rekommendationer som ställs till verksamhetsansvariga i polisregionerna åligger respektive chef för polisregion enligt 3 kap. 1 § och 4 kap. 5 § Polismyndighetens arbetsordning (PM 2025:11).	
Nationella operativa avdelningen ska - tillse att stödjande dokument finns i syfte att stärka arbetet med riskbedömningar på individnivå avseende hedersrelaterade brott. - säkerställa uppföljning av hedersrelaterade brott. - redovisa vilka åtgärder som vidtagits med anledning av tillsynsrapportens bedömningar och rekommendationer. Detta ska göras senast den 15 december 2026 till rikspolischefens kansli efter samråd med verksamhetsansvariga i polisregionerna.	

Polismyndigheten

2025-10-17

2 (2)

Dnr A059.138/2025

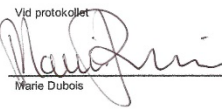
Infoklass Öppen

Ansvar för att vidta åtgärder i enlighet med de rekommendationer som ställs till nationella operativa avdelningen åligger chefen för nationella operativa avdelningen enligt 3 kap. 2 och 5 §§ och 4 kap. 6 § Polismyndighetens arbetsordning.

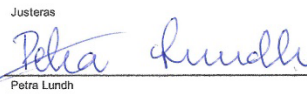
Kostnad —

Finansiering —

Vid protokollet

Marie Dubois

Justeras

Petra Lundh

Sändlista

Samtliga avdelningar och
polisregioner

Kopia till

Justitiedepartementet
Riksdagens ombudsmän
Justitiekanslern
Arbetstagarorganisationerna
Skyddsorganisationen

